

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Sociálně patologické jevy a jejich prevence u studentů Akademie Vězeňské služby ČR

Bakalářská práce

Studijní program: B7508 – Sociální práce
Studijní obor: 7502R024 – Sociální práce a penitenciární péče
Autor práce: **Lenka Kohoutová**
Vedoucí práce: Ing. František Vlach

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lenka Kohoutová**
Osobní číslo: **P14000067**
Studijní program: **B7508 Sociální práce**
Studijní obor: **Sociální práce a penitenciární péče**
Název tématu: **Sociálně patologické jevy a jejich prevence u studentů
Akademie Vězeňské služby ČR**
Zadávací katedra: **Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl bakalářské práce: Zjistit jaké sociálně patologické jevy se vyskytují u nově nastupujících příslušníků Vězeňské služby ČR a jak funguje preventivní činnost.

Požadavky: Formulace teoretických východisek, příprava průzkumu, sběr dat, interpretace a vyhodnocení dat, formulace závěrů.

Metody: Dotazník.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří, 2014. Sociální patologie: závažné sociální patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení. 2. rozš. a akt. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5046-0

KRAUS, Blahoslav, 2014. Společnost, rodina a sociální deviace. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-411-3

POKORNÝ, Vratislav, 2003. Prevence sociálně patologických jevů. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky. ISBN 80-86568-04-0

ŘEZÁČ, Jaroslav, 1998. Sociální psychologie. Brno: Paido. ISBN 80-81931-48-6

VÁGNEROVÁ, Marie, 2004. Psychopatologie pro pomáhající profese. 4. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-414-4

VÁGNEROVÁ, Marie, 2014. Současná psychopatologie pro pomáhající profese. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0696-5

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. František Vlach

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **22. dubna 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2017**

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

PaedDr. ICLic. Michal Podzimek, Th.D, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 22. dubna 2016

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 19. 6. 2017

Podpis:

Poděkování

Děkuji vedoucímu své bakalářské práce, panu Ing. Františku Vlachovi, za trpělivost, milý přístup, cenné rady, připomínky a odborné vedení při tvorbě bakalářské práce.

Dále děkuji své rodině, především Petrovi, za nesmírnou emoční podporu při mém studiu a poskytnutí časového prostoru pro tvorbu této práce.

Název bakalářské práce: Sociálně patologické jevy a jejich prevence u studentů Akademie Vězeňské služby ČR

Jméno a příjmení autora: Lenka Kohoutová

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2016/2017

Vedoucí bakalářské práce: Ing. František Vlach

Anotace:

Bakalářská práce se zabývá problematikou sociálně patologických jevů u studentů Akademie Vězeňské služby České republiky. Bakalářská práce má dvě části, a to teoretickou a část praktickou.

Teoretická část vymezuje a definuje základní pojmy z oblasti sociálně patologických jevů. V prvních kapitolách je uvedena základní charakteristika vybraných sociálně patologických jevů.

Na teoretickou část navazuje praktická část bakalářské práce, kde je prezentován výzkum výskytu sociálně patologických jevů u studentů Akademie Vězeňské služby ČR ve Stráži pod Ralskem, který byl proveden pomocí dotazníku vlastní konstrukce. Výsledky průzkumu jsou porovnány s předem stanovenými hypotézami, na závěr jsou uvedena navrhovaná opatření k minimalizaci výskytu nežádoucích jevů.

Klíčová slova:

Agresivita, alkohol, Akademie Vězeňské služby ČR, drogy, sociálně patologické jevy, šikana, prevence.

Title of the bachelor thesis: Socially Pathological Phenomena and their Prevention on Students of the Czech Academy of Prison Service

Author: Lenka Kohoutová

Academic year of the bachelor thesis submission: 2016/2017

Supervisor: Ing. František Vlach

Summary:

The Bachelor thesis follows the issue of socially pathological phenomena at the students of the Academy of the Prison Service of the Czech Republic. The Bachelor thesis has two parts, namely theoretical and practical.

The theoretical part qualifies and defines the basic concepts from the field of socially pathological phenomena.

The first chapters contain the basic characteristics of selected socially pathological phenomena.

The theoretical part follows the practical part of the bachelor thesis. There is the research of the occurrence of socially pathological phenomena at the students of the Academy of the Prison Service of the Czech Republic in Stráž pod Ralskem presented. The research was executed using a questionnaire of own design. The results of the survey are compared with the hypotheses set in advance. Finally, the suggested measures to minimize the occurrence of undesirable effects are defined.

Key words:

Academy of the Prison Service of the Czech Republic, aggressiveness, alcohol, bullying, drugs, prevention, socially pathological phenomena.

Obsah

1	Úvod	9
	TEORETICKÁ ČÁST	11
2	Sociálně patologické jevy – vymezení základních pojmů	11
	2.1 Norma, normalita	11
	2.2 Sociální patologie	12
	2.3 Sociálně patologické jevy.....	13
	2.4 Sociální deviace.....	13
	2.5 Zdroje a příčiny vzniku sociálně patologických jevů.....	14
3	Vybrané sociálně patologické jevy a jejich charakteristika	16
	3.1 Alkohol a jeho závislosti	16
	3.2 Drogová závislost	18
	3.3 Závislost na procesech	20
	3.3.1 Gambling	21
	3.3.2 Netholismus – závislost na internetu	22
	3.3.3 Závislost na komunikačních médiích	23
	3.4 Agrese.....	25
	3.5 Šikana	26
4	Vězeňská služba ČR	28
	4.1 Organizace a řízení ve Vězeňské službě ČR.....	28
	4.2 Preventivní programy pro zaměstnance Vězeňské služby ČR.....	32

PRAKTICKÁ ČÁST	34
5 Akademie Vězeňské služby ČR	34
5.1 Základní činnost Akademie Vězeňské služby ČR	34
5.2 Vzdělávací činnost Akademie Vězeňské služby ČR.....	35
5.3 Základní odborná příprava	38
6 Cíle výzkumu.....	42
6.1 Stanovení hypotéz	42
6.2 Použité metody	42
6.2.1 Dotazník	44
7 Charakteristika zkoumaného vzorku	45
7.1 Popis respondentů	45
7.2 Harmonogram výzkumu.....	46
8 Výsledky výzkumu.....	47
8.1 Analýza dotazníkového šetření	47
9 Ověření hypotéz	55
10 Návrh opatření.....	57
11 Závěr	59
12 Seznam použitých zdrojů	61
13 Seznam příloh.....	65

1 Úvod

Vězeňská služba má nezastupitelnou roli v každém státě. V České republice mezi její hlavní úkoly v rámci výkonné moci patří především správa a střežení vazebních věznic, věznic a detenčních ústavů. Prostřednictvím speciálních programů zacházení vychovává odsouzené k řádnému způsobu života po jejich propuštění na svobodu. Velký důraz je kladen především na sociální začleňování odsouzených. Právě pro toto poslání je zapotřebí odborného personálu, který zvládne plnit každodenní náročné úkoly.

V současné době, i díky vysoké recidivě, je kapacita věznic v České republice naplněna. Zaměstnanci Vězeňské služby ČR musí profesionálně plnit své pracovní a služební povinnosti a pozitivně tak působit na odsouzené.

Zejména příslušníci Vězeňské služby ČR jsou vystaveni silnému působení negativních vlivů ve vězeňském prostředí. Nově nastupující adepti do výkonu služby ozbrojené složky státu nemusí být zcela s tímto prostředím srozuměni. Do služebního poměru se hlásí čím dál více uchazečů převážně pro získání výhod vyplývajících ze státní služby. Proto se i u příslušníků Vězeňské služby ČR mohou ve větší míře objevovat sociálně patologické jevy.

Tématem této bakalářské práce jsou sociálně patologické jevy a jejich prevence u studentů Akademie Vězeňské služby ČR. Toto téma si autorka zvolila, jelikož pracuje u Vězeňské služby ČR a setkává se pravidelně se studenty, které Akademie Vězeňské služby ČR odborně vzdělává v rámci celé Vězeňské služby ČR pro řádný výkon jejich zaměstnání.

Cílem bakalářské práce je zjistit jaké sociálně patologické jevy se vyskytují u nově nastupujících příslušníků Vězeňské služby ČR a jak funguje preventivní činnost Vězeňské služby ČR, zejména ve školícím zařízení Akademie Vězeňské služby ČR ve Stráži pod Ralskem.

V teoretické části práce jsou uvedeny všeobecné informace o sociálně patologických jevech. Tato část se zaměřuje zejména na vybrané nežádoucí jevy, které by se mohly vyskytovat u studentů Akademie Vězeňské služby ČR. Dále se zabývá představením Vězeňské služby České republiky a její organizační složky Akademie Vězeňské služby ČR. Na závěr kapitoly jsou doplněny informace o preventivní činnosti,

kteřou poskytuje Vězeňská služba České republiky pro své zaměstnance v rámci předcházení vzniku nežádoucích jevů.

V praktické části předkládáme výsledky provedeného výzkumného šetření u studentů základní odborné přípravy na Akademii Vězeňské služby ČR za účelem zjištění výskytu a zajištění prevence nežádoucích jevů. Výsledky dotazníkového šetření jsou shromážděny do tabulek a okomentovány. Na základě zjištěných údajů jsou navrženy opatření k minimalizaci výskytu a vzniku sociálně patologických jevů u zaměstnanců Vězeňské služby ČR.

Smyslem a účelem této bakalářské práce je předložit informace o sociálně patologických jevech, které by se mohly vyskytovat u nově nastupujících příslušníků do služebního poměru k Vězeňské službě ČR. Zjistit jak funguje preventivní činnost proti těmto nežádoucím jevům, zejména u organizační jednotky Akademie Vězeňské služby ČR ve Stráži pod Ralskem.

TEORETICKÁ ČÁST

2 Sociálně patologické jevy – vymezení základních pojmů

Naše společnost se staví k sociálně patologickým jevům záporně, jsou pro ni škodlivé. Celosvětově těchto jevů přibývá, zejména kriminálního chování, závislostí, agresivního jednání. Společnost se musí proti těmto projevům nežádoucího chování umět bránit. Základem je získat znalosti dané problematiky pro účinné předcházení, minimalizaci výskytu a řešení sociálně patologických jevů.

Tato kapitola vymezuje stručně základní pojmy, které se sociálně patologických jevů týkají. První kapitola se zaměřuje na pojmy norma, sociální patologie, sociálně patologické jevy, sociální deviace. Cílem kapitoly je pochopit nežádoucí společenské jevy, jejich možné příčiny vzniku a rozvoje.

2.1 Norma, normalita

Základními pojmy, se kterými se setkáváme v oblasti sociálně patologických jevů, jsou norma a normalita. Ty jsou v odborné literatuře definovány následovně. Podle Vágnerové (2003, s. 6) není hranice normy jasně vymezená a normalitu můžeme posuzovat z mnoha hledisek. Každá společnost a jedinec v ní, může normalitu vnímat odlišně, než jedinec v jiné společnosti. Ve statistickém pojetí normy je normální to, s čím souhlasí většina ve společnosti (Fischer, Škoda 2014, s. 23).

Statistické pojetí může ovšem kolidovat s individuální normou, která je osobní pro každého. V ideálním pojetí je norma jako optimální stav – ani moc, ani málo. V současnosti se musí brát v potaz i mediální norma. Média jsou mocná a díky svému rozšíření oslovují velkou část lidské populace (Fischer, Škoda 2014, s. 26).

Svoboda (2006, s. 32) rozumí normalitou psychické zdraví, příznivou situací a proces, který vede k realizaci sebe samého.

Protikladem normality je odchylka neboli deviace (Janebová 2013, s. 211). Sociální deviace mohou být i odchylky od normy, které nejsou pro společnost nežádoucí.

Sociální normy jsou psané nebo nepsané. Mezi psané normy patří zákony. Zákony jsou pravidla, která musíme dodržovat. Obyčeje, mravy nebo tabu vnímáme jako nepsané sociální normy. Obyčeje, nebo také zvyky, v podstatě definují společnost. Mravy určují co je morální, a co už není. Tabu je chování odpudivé, zavrženíhodné. Normy jsou pravidla chování pro všechny jedince. Bez norem by náš svět nemohl být takovým, jakým je. S normou souvisí i hodnotový systém každého jedince. Jedná se o souhrn postojů k určitému chování a jednání. Základem hodnotového systému jsou potřeby každého člověka.

2.2 Sociální patologie

Sociální patologie je označení pro jevy, které většinová společnost vnímá jako nežádoucí, protože porušují její normy (Fischer, Škoda 2014, s. 15-16). Sociální patologie studuje příčiny vzniku sociálně patologických jevů, zejména kriminality.

Fischer a Škoda (2014, s. 15-17) dále uvádějí, že pojem sociální patologie může být označován jako sociální deviace nebo sociální dezorganizace. Tyto pojmy jsou však rozdílné a je nutné je od sebe odlišit. Sociální deviace nemusí být vždy patologická, tedy negativní. Patologické jevy jsou vždy vnímány jako negativní a nežádoucí. Sociální dezorganizace je označení pro rozpad normativního systému ve společnosti.

Sociální patologie jako studium nežádoucích jevů ve společnosti vychází z oboru sociologie a potřeby rozlišit tato odvětví mezi sebou. Sociologie jako taková, zkoumá celý sociální život lidí, vše co zahrnuje. Sociální patologie se zaměřuje především na ty nežádoucí jevy, které společnost hodnotí negativně.

Podnět k zavedení sociální patologie vychází od Herberta Spencera, který v sociologickém zkoumání vyhledával podobnosti mezi medicínskou patologií a patologií, která vyjadřovala onemocnění ve společnosti. Francouzský sociolog Emil Durkheim sociální patologii pokládal už za vědu, která zkoumá nemoci společnosti (Fischer, Škoda 2014, s. 16).

Sociální patologie se zabývá hledáním příčin nežádoucích jevů, svou pozornost přitom zaměřuje na jedince ve společnosti, nikoliv na společnost celou.

2.3 Sociálně patologické jevy

„Sociálně patologické jevy jsou vždy pro společnost či jednotlivce negativní“
(Fischer, Škoda 2014, s. 19).

Zkoumáním nežádoucích jevů ve společnosti se mimo sociální patologii zabývá i sociologie, psychologie, medicína, speciální pedagogika, etopedie a další (Fischer, Škoda 2014, s. 15).

Sociálně patologický jev je chování nebo jednání jedince, které porušuje sociální nebo právní normy, hodnoty a mravy dané společností. Sociálně patologický jev také poškozují zdraví jedince nebo prostředí, ve kterém žije a pracuje.

Mezi sociálně patologické jevy řadíme především závislosti. Závislosti se mohou vyskytovat na látkách nebo procesech. Společensky velmi negativně vnímané jsou závislosti na psychoaktivních látkách, především na drogách či alkoholu. Nelátkové závislosti patří mezi návykové a impulzivní poruchy a zahrnují například závislost na internetu, patologické hráčství nebo workoholismus. Dalším příkladem sociálně patologických jevů, které se objevují ve společnosti, jsou násilí a vandalismus, kriminalita, šikana, rasismus, prostituce, suicidiální jednání a jiné. Závažnou skupinou sociálně patologických jevů jsou ty, které jsou spojeny s rodinou. Především se jedná o syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (syndrom CAN¹).

Společnost má mechanismy, kterými se snaží bránit proti svým narušitelům, kteří nedodržují stanovené normy. Tyto mechanismy jsou formální nebo neformální povahy. Mezi formální instituce patří rodina, známí, učitelé nebo také instituce zřízené státem s cílem vymáhat právo. Mezi neformální mechanismy můžeme zahrnout proces socializace jedince, kdy dochází k osvojení hodnot a norem.

2.4 Sociální deviace

Deviantní jevy nemusí společnost vždy vnímat negativně, na rozdíl od sociálně patologických jevů (Fischer, Škoda 2014, s. 19).

Sociální deviace je odchylka od normy sociální, kulturní nebo morální. Vše co se odchyluje od společností uznávaného, však nemusí být deviantní. Ve společnosti

¹ Syndrom CAN (Child Abuse and Neglect) - syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte.

funguje toleranční limit, kterým je schopnost a ochota společnosti nebo skupiny tolerovat určité způsoby chování, které vybočují ze sociální normy, ale ne významným způsobem.

Pojmem semideviace se označuje chování, které není pro společnost nebo skupinu zcela přijatelné, ale ani zcela nepřijatelné.

Jakékoliv odchýlení od sociální normy je považováno za sociální deviaci. Toto odchýlení může být pozitivní nebo negativní. Chování pozitivní deviace se vyznačuje dodržováním stanovených norem do detailu. Příkladem mohou být zapřisáhlí vegetariáni nebo ekologové. Negativní deviace představuje nedodržováním stanovených norem. S negativní deviací souvisí sociálně patologické jevy.

Fischer a Škoda (2014, s. 31-44) uvádějí možné teorie sociálně deviantního chování:

- **Teorie kulturního přenosu:** deviantní chování je naučené. Vzniká, v interakcích s ostatními lidmi. V subkulturách, kde vzniká, je považováno za normální, ne deviantní.
- **Teorie strukturálního tlaku:** část společnosti reaguje na tlaky většinové společnosti jinak.
- **Kontrolní teorie:** příčinou deviantního chování je oslabení kontroly.
- **Etiketizační teorie:** deviantní jsou označeny skupiny nebo jednotlivci, které tak označila nějaká vlivná skupina.

2.1 Zdroje a příčiny vzniku sociálně patologických jevů

„*Deviantní a patologické jednání vzniká ve vztahu ke společnosti*“ (Fischer, Škoda 2014, s. 29). Vznik sociálně patologických jevů podléhá mnoha biologickým, psychologickým a sociálním faktorům (Fischer, Škoda 2014, s. 29).

Proto existují teorie, které vysvětlují vznik nežádoucích jevů. „*Biologicko-psychologické teorie vyzdvihují primární význam biologické determinace lidského jednání*“ (Fischer, Škoda 2014, s. 34). Sociálně psychologické teorie také řadí devianty do skupiny jedinců, které se vymykají a je třeba je kontrolovat a léčit. Sociologické teorie hledají souvislosti ve společnosti, která ovlivňuje jednání a chování jedinců v ní (Fischer, Škoda 2014, s. 37).

Kudrle (2008, s. 19) doplňuje předpoklady vzniku závislostí. Biologické předpoklady závisí na tělesné konstituci každého jedince. Mezi psychologické dispozice řadí nudu, zvědavost, nedostatek sebevědomí nebo koníčků. Sociálními předpoklady mohou být vyloučení z party, jiná rasa, nebo zájem stát se členem jiného spolku. Za spirituální předpoklady vzniku závislostí uvádí chybějící smysl svého žití, kulturních hodnot nebo autorit. Dále autor (2008, s. 17) uvádí, že člověk je závislý na mnoha věcech, které ale ke svému životu potřebuje. Již od narození se setkáváme s různými závislostmi. Například na vodě, vzduchu, gravitaci, ale i na matce nebo podpoře jiných. Tyto závislosti neumíme ovládat. Po dobu našeho dospívání se snažíme některé závislosti odbourat a stát se nezávislymi. Někdy se tato přílišná snaha o nezávislost stává startovací čarou pro vznik závislostí na návykových látkách.

Vágnerová (2014, s. 496) popisuje syndrom závislosti jako souhrn psychických a tělesných změn člověka, které způsobilo užívání návykových látek. Příznaky jsou:

- silná touha po látce nazývaná craving,
- člověk není schopen se ovládat nebo kontrolovat pokud jde o látku,
- navyšování množství nebo dávky návykové látky,
- po snížení dávky následuje abstinenční syndrom s různou reakcí,
- člověk se stává naprosto závislým a nemůže přestat s užíváním.

Závislost se projevuje jak na tělesné stránce člověka, tak i na psychické. Fyzickým symptomem je především abstinenční příznak. Ten je pro závislého velmi nepříjemný, provázejí ho bolesti hlavy nebo končetin, pocení, zrychlený tep, třes rukou, nevolnost a pocit na zvracení, křeče, zimnice a jiné. Psychickým rysem je zejména nepotlačitelná chuť na látku, věnování veškerého svého úsilí na její získání a nezájmem o cokoliv jiného.

Hajný (2008, s. 41) uvádí rodinné faktory jako možnou příčinu vzniku závislosti. Rodina je nejzákladnější sociální skupinou každého jedince, od narození od ní přebírá vzorce chování a jednání. Teprve v pozdějším věku si tvoří svoje vlastní postoje a názory. Zakořeněné návyky z rodiny však zůstávají. Existují různé teorie a faktory, kterými rodina ovlivňuje vznik závislosti u svých členů. Hajný (2008, s. 45) upřesňuje, že v současnosti je důraz kladen na vztah otce a dítěte. Toto teoretické východisko zkoumá, jakou roli otec v rodině zastával a jak se k rodině choval, jelikož tento vztah významně ovlivňuje další chování a jednání jedince.

3 Vybrané sociálně patologické jevy a jejich charakteristika

Tato kapitola je zaměřena na vymezení vybraných sociálně patologických jevů a jejich základní popis. Nejprve je věnována pozornost látkovým závislostem na alkoholu a drogách. Dále následuje stručná charakteristika nelátkových závislostí jako je patologického hráčství a závislosti na procesech. Kapitola dále popisuje agresivitu a šikanu. V kapitole jsou nastíněny informace o příčinách i důsledcích vybraných nežádoucích jevů včetně možnosti léčby a prevence.

„Závislost je dnes uznávanou nemocí s tichým předpokladem, že příčina závislosti spočívá ve vlastnostech chemických substancí nebo objektů“ (Frouzová 2008, s. 237).

3.1 Alkohol a jeho závislosti

Pití alkoholu má u nás i ve světě dlouholetou tradici. Působí na člověka a mění jeho chování i vnímání. Společnost jeho konzumaci toleruje. Požívání alkoholu patří mezi běžnou součást dnešního světa. Málokdo si umí představit oslavu narozenin bez slavnostního přípitku oslavenci.

Zpěváci nebo herci, kteří dnes oslovují prostřednictvím médií širokou veřejnost, a zejména mladá generace v nich vidí svůj vzor, nemají problém se před kamerami vystavovat s lahví alkoholu, nebo cigaretou. Je to součást jejich image. Velmi často si lidé tolerantní postoj k alkoholu nesou od svého dětství. Vidí, že v rodině je normální celodenní popíjení alkoholu, především piva, a nevnímají tento jev jako zvláštní.

Problém nastává až v případě, kdy míra konzumace alkoholu přesáhne společensky určenou mez, nebo je pod vlivem alkoholu spáchán trestný čin.

Vágnerová (2014, s. 519) uvádí, že lidé závislí na alkoholu jsou častěji ve středních letech a svým chováním a jednáním ubližují svým blízkým, především rodině.

Alkohol je rozpustný v tucích, v organismu může přetrvat 3 týdny i několik let. Pokud jedinec abstinuje několik let a pak se vrátí ke konzumaci alkoholu, nástup závislosti je rychlejší.

Dle statistik Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj patří Česká republika na přední příčky žebříčků v pití alkoholu. Český národ je ve světě znám jako národ pivařů. Výborná vína z Moravy také zvyšují podíl spotřebovaného alkoholu v naší zemi.

Vágnerová (2014, s. 502) uvádí čtyři vývojové fáze závislosti na alkoholu dle E. M. Jellinka:

- 1) **Vstupní (iniciační) fáze** – alkohol jedinci přináší to, co od něj očekává. Odstraňuje stres, bolest, potlačuje úzkost, rozvazuje jazyk. V této fázi se neobjevují opilecké stavy, na pracovním výkonu není závislost znát. Tato fáze trvá 3 až 6 let.
- 2) **Varovná (prodromální) fáze** – aby se jedinec cítil v pohodě, musí víc pít. Zvyšuje dávky a frekvence. Začínají se u něj objevovat zvláštnosti v chování – například nevyzvedne dítě ze školy, zaspí do práce.
- 3) **Kritická (kruciólní) fáze** – jedinec stále více zvyšuje dávky alkoholu, nahrazuje jím i stravu. Již se bez alkoholu neobejde. Selhává v rodině, zaměstnání, v sociálních vztazích. Není schopen dodržet slíbené, mnohdy ztrácí zaměstnání, vítězí kamarádi z „mokrých čtvrtí“, nedokáže sám abstinovat. Tato fáze může trvat 3 – 5 let. Objevují se delirantní stavy – masivní třes, stav zmatenosti, halucinace. Jedinec může být nebezpečný sám sobě i okolí. Tělo postihuje jaterní fibróza nebo cirhóza, prožívá epileptické záchvaty, trpí paradentózou.
- 4) **Konečná (terminální) fáze** – organismus není schopen metabolizovat alkohol v důsledku cirhózy jater. Jedinci vypadávají vlasy, zuby, jsou zchátralí a zanedbaní. Již nemůže přijímat velké množství alkoholu, popíjí menší množství během celého dne. Bez alkoholu ale trpí stejně. Uvědomuje si svou závislost, ale má doživotně poškozená játra, mozek, ledviny. Přidávají se onkologická onemocnění.

Dle statistik Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti (2015, s. 8) bylo v roce 2015 zjištěno 342 případů smrti v důsledku předávkování alkoholem (o rok dříve to bylo 322 smrtelných případů). Dále pak dalších 815 smrtelných případů souvisejících s alkoholem, mezi které patří nehody a sebevraždy.

Léčba alkoholové závislosti není vždy úspěšná. Vágnerová (2014, s. 523) uvádí 30 % abstinujících mužů, bývalých alkoholiků a 50 % žen. Tato čísla nejsou povzbuzující, vzhledem k tomu, že závislých na alkoholu je více mužů než žen. Podle webové prezentace Návykové látky.cz (2017) je však v České republice velmi dobře zajištěna ústavní léčba alkoholové závislosti.

Kučerová (2013, s. 133) uvádí možnost podání léku, který je znám pod názvem Antabus. Ten však neléčí závislost jako takovou. Je to lék, který prudce reaguje s požitým alkoholem a vyvolá u jedince silnou nevolnost. Ta má odradit od další konzumace alkoholu.

Proti vzniku alkoholové závislosti je velmi důležité působit i preventivně, zejména informovaností o účincích a důsledcích nadměrné konzumace alkoholu. Poskytnutí vhodné pomoci alkoholově již závislým například v kontaktních centrech, psychoterapiích, rodinnou terapií nebo doporučením ústavní léčby.

3.2 Drogová závislost

Droga je látka, která svým psychotropním účinkem ovlivňuje lidské prožívání reality a působí na duševní stav člověka. Užívání drogy může vyvolat závislost.

Příznaky závislosti na drogách se mohou projevat fyzicky nebo psychicky. Po fyzické stránce jsou to ty příznaky, které závislý jedinec cítí na svém těle. Především se jedná o nutnost neustále zvyšovat dávku drogy, dále pak abstinenční příznak, kdy se tělo bouří z nedostatku drogy. Psychické jsou ty, které ovlivňují jeho mysl. Jedinec cítí obrovskou touhu po droze, nezajímá ho nic jiného než droga a dělá vše pro její získání.

Podle Vágnerové (2014, s. 519) bývají drogově závislí spíše lidé mladší, kteří svou závislostí ničí rodinu a vztahy v ní. Dle statistiky Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti (2015, s. 6) je vyšší výskyt užívání legálních i nelegálních drog u studentů středních škol bez maturity a odborných učilišť. Výskyt a užívání drog u studentů těchto škol byl téměř dvojnásobný oproti studentům ostatních škol.

Obrázek č. 1 – Rozsah užívání drog v ČR za rok 2015 v procentech

Typ drogy	Věková skupina 15–64 let			Mladí dospělí
	Muži (n=431)	Ženy (n=420)	Celkem (n=851)	15–34 let (n=320)
Celoživotní prevalence				
Jakákoliv nelegální droga celkem	43,2	25,7	34,5	49,0
Konopné látky	37,6	21,3	29,5	42,0
Extáze	8,4	4,1	6,3	12,1
Pervitin	5,9	2,9	4,4	7,3
Kokain	2,6	1,0	1,8	3,5
Heroin	1,4	0,2	0,8	1,3
LSD	4,0	2,1	3,1	5,7
Halucinogenní houby	7,3	3,6	5,4	9,2
Těkavé látky	3,1	0,0	1,5	1,3
Ketamin, poppers nebo GHB/GBL	1,6	0,2	0,9	1,0
Nové psychoaktivní látky celkem, z toho	6,4	2,7	4,5	6,8
> jiné syntetické drogy	1,4	0,0	0,7	1,3
> jiné rostlinné drogy	5,2	2,6	3,9	5,8
Léky (sedativa, hypnotika, opioidní analgetika)	36,1	37,5	36,8	30,1
Anabolické steroidy	4,9	0,2	2,6	3,8

Zdroj: Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2015

Za rok 2015 bylo zjištěno 44 smrtelných případů předávkování nelegálními drogami a 99 případů smrti pod vlivem drog, převážně nehod a sebevražd (Mravčík 2015, s. 7-8).

Vágnerová (2014, s. 510-512) uvádí čtyři vývojové fáze drogové závislosti:

- **V první fázi** jedinec převážně s drogou experimentuje, pohání ho zvědavost nebo touha začlenit se do kolektivu. Drogu užívá občasně, přináší mu uspokojení, pocity štěstí a blaha.
- **Ve druhé fázi** už následuje pravidelné užívání drogy. Jedinec si však nepřipouští možnou závislost. S drogou je mu dobře a domnívá se, že má vše pod kontrolou a může kdykoliv přestat. Okolí si začíná všimnout změn v chování jedince.
- **Ve třetí fázi** jedince zajímá jedině droga a vše co s ní je spojené, bez ní už nelze být. Závislý ztrácí své sociální kontakty.
- **Čtvrtá fáze** závislosti je konečná. Užívání drogy mění psychický i tělesný fond jedince. Jediné co ho zajímá, je droga a jak ji získat. Za tímto účelem se dopouští i trestných činů.

Z dlouhodobých trendů vyplývá, že občané České republiky nejsou tolerantní vůči závislým na drogách (Mravčík 2015, s. 6).

Léčba závislosti na drogách představuje dlouhou a těžkou cestu, kterou málokterý závislý jedinec zvládne.

Preventivní činnost je dle Vágnerové (2014, s. 525) dělena do třech složek:

- **Primární prevence:** funguje na principu informovat veřejnost o škodlivosti drog a jejich neblahém vlivu na tělo i mysl. Pokorný (2003, s. 14) zdůrazňuje důležitost primární prevence, která formuje správné názory a chování jednotlivců i skupin. Pokud funguje správným směrem primární prevence, není již potřeba následujících složek.
- **Sekundární prevence:** pomocí kontaktních center poskytují pomoc již závislým lidem, kteří o pomoc stojí.
- **Terciární prevence (harm reduction):** minimalizace rizik a škod spojených s užíváním drog prostřednictvím terénních pracovníků.

3.3 Závislost na procesech

Frouzová uvádí, že závislost na procesech patří mezi návykové a impulzivní poruchy (2008, s. 237). Mezi závislosti na procesech patří gambling, neboli patologické hráčství. Dále pak závislost na komunikačních médiích, jako je rádio, hudba, televize, ale i na mobilních telefonech nebo internetu. Fischer a Škoda (2014, s. 125) říkají, že tyto výdobytky moderní doby nám mají sloužit, ale v důsledku nadužívání se pro některé jedince stávají problémem.

Podle Fischera a Škody (2014, s. 115) jsou příčiny vzniku návykových a impulzivních poruch biologické, psychologické nebo sociální. Mezi biologické příčiny vzniku návykových a impulzivních poruch patří například raná poškození centrálního nervového systému, impulzivita, dobrodružnost, zvýšená potřeba nových podnětů, nízká míra empatie. Mezi psychologické příčiny zahrnují například následky citové deprivace v dětství, izolace, odmítání okolí, nevědomá nenávist vůči rodičům spojená s neuspokojováním potřeb. Sociální příčiny vzniku návykových a impulzivních poruch spočívají v nedostacích v rodinném zázemí, naučených vzorcích chování z rodiny,

různých skupin, vliv spoluvrstevníků a part, životní styl spojený s užíváním psychoaktivních látek nebo pasivní trávení volného času.

Léčba závislosti na procesech se podobá léčbě závislosti na alkoholu nebo drogách (Frouzová 2008, s. 237).

3.3.1 Gambling

Patologické hráčství nebo též gambling, je patologickou závislostí na hraní hazardních her jako například ruleta, sázení v loteriích, nebo na výsledky sportovních utkání, hraní na výherních automatech, různé karetní hry a jiné.

„Patologické hráčství se projevuje nadměrným zaujetím hrou a nutkáním ke hře, bez ohledu na následky“ (Vágnerová 2014, s. 529).

„Hazardní hrou se rozumí sázka nebo los, do nichž sázející vloží sázku, jejíž návratnost se nezaručuje, a v nichž o výhře nebo prohře rozhoduje zcela nebo zčásti náhoda nebo neznámá okolnost“ (Zákon č. 186/2006 Sb., § 1).

Aby se jednalo o diagnózu patologického hráčství, musí jedinec jedince vykazovat následující rysy:

- během jednoho roku dojde k dvěma a více hráčským epizodám,
- i když jedinec nezíská žádnou výhru a hraní mu narušuje běžné fungování, dále ve hraní pokračuje,
- jedinec není schopen ovlivnit puzení ke hře,
- jediné, co jedince zajímá, je myšlenka na hru a s tím spojené činnosti (Fischer, Škoda 2014, s. 116).

Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2016, s. 75, 76) uvádí, že mimo jiných, i u zaměstnanců ozbrojených složek hrozí vyšší míra rizika vzniku patologického hráčství.

Největším lákadlem pro hazardní hraní je představa lehce získaných peněz, snadný přístup ke hře a chuť se bavit. Nejprve jedinec vyhraje, což mu přináší pocity blaha, cítí se mocný. Hraje více a častěji, doufá ve velké finanční výhry. Následují výhry, ale také prohry. Čím více jedinec prohrává, tím víc hraje dál a snaží se ztráty vyrovnat. Skrývá před ostatními své hraní, lže, podvádí, zadlužuje se. Aby vyrovnal své

dluhy, sází a hraje riskantně, navyšuje sázené částky. Dostává se do bludného kruhu, ze kterého se bez pomoci nelze dostat. Pokud má dost sil, obrátí se na svou rodinu, či přátele o pomoc. Bez pomoci mohou jedince dostihnout i sebevražedné myšlenky (Frouzová 2008, s. 240-241).

S patologickým hráčstvím souvisí i užívání návykových látek. Především alkoholu, tabáku, konopných látek a dalších drog. Drogy hráče stimulují, vydrží déle vzhůru a nabuzený.

Léčba gamblingu je dlouhá a nesnadná. Frouzová (2008, s. 241) popisuje čtyři fáze léčby:

- **inventura** – zjišťuje se základní situace jedince a především jeho ochota se léčit,
- **informace** – jedinec získává potřebné informace pro svou léčbu, například zvládání bažení nebo krizí,
- **iniciativa** – jedinec ví, že patologické hraní je jeho problém, snaží se sám zvládat situace, zvyšovat svou sebekontrolu, nacvičovat běžné každodenní situace,
- **idea** – jedinec si vytváří svůj nový životní rámec.

Mezi součásti léčby patří v první řadě přerušit hraní, například pokud je jedinec hospitalizován, nebo daleko od možností hrát. Je třeba upravit jedincovo zacházení s financemi. Gambler může své peníze svěřit důvěryhodné osobě do správy. V další fázi je vhodné působit preventivně proti relapsu² pomocí strategií zvládání bažení a jiných emocí spojených s hrou. Následuje konečná úprava životního stylu jedince pro život bez hraní (Frouzová 2008, s. 242).

3.3.2 Netholismus – závislost na internetu

Podle Fischera a Škody (2014, s. 127) se závislostí na internetu rozumí stav, kdy člověk po delší časové období opomíjí činnosti skutečného světa. Neplní řádně pracovní povinnosti, přestává se věnovat rodině, upadají sociální kontakty.

Závislost na internetu může být vyvolána pocitem nudy, samoty nebo v důsledku špatné situace v rodině, či v zaměstnání. Surfování na internetu poskytuje zábavu,

² Relaps neboli znovuzplanutí nastává, pokud se u osoby znovu objeví stav, ve kterém se již nalézal.

vzrušení. Lidé se mohou skrýt za jinou identitou, veškerá on-line komunikace může probíhat anonymně.

Symptomy závislosti na internetu dle Youngové:

- osobní a finanční těžkosti,
- problémy ve škole a také v zaměstnání,
- osoby lžou o množství času, který tráví na internetu,
- upřednostňování virtuálních vztahů před reálnými partnery nebo přáteli,
- po vypnutí počítače se chvějí a je jim zle,
- pokud nemají nový e-mail nebo zprávu na facebooku, pocítují úzkost a paniku,
- změna biorytmu, posunutí spánku do pozdějších hodin,
- ztráta zájmu o skutečný sex,
- únava (Fischer, Škoda 2014, s. 129).

Frouzová (2008, s. 245) dále uvádí, že člověk, který je závislý na internetu, neovládá své chování, tráví na internetu delší časové úseky, může se chovat popudlivě nebo naopak upadat do depresí. Záměrně lže o svých aktivitách na internetu.

Velmi nebezpečným se internet stává, pokud ho člověk používá k hraní hazardních her v souvislosti s patologickým hráčstvím – gamblingem (Fischer, Škoda 2014, s. 129).

Fischer a Škoda (2014, s. 131) uvádějí, že dle studií jsou v České republice 4 % uživatelů internetu závislých a další 3,5 % uživatelů jsou závislostí ohroženi.

Léčba závislosti na internetu je podobná jako léčba u látkových závislostí. Frouzová (2008, s. 248) sděluje, že u závislého člověka se mohou vyskytnout silné abstinční příznaky. Nejdříve je vhodné odpoutat člověka od internetu a snažit se ho správnou motivací vrátit zpět do běžného života a to i za pomoci odborné péče.

3.3.3 Závislost na komunikačních médiích

Mezi závislosti na komunikačních médiích dále patří závislost na rádiu, hudbě, televizi a videu, dále závislost na mobilních telefonech a v neposlední řadě závislost na virtuální realitě a hrách.

Frouzová (2008, s. 244) uvádí, že mezi důsledky závislosti na televizi patří zdravotní potíže spojené s nedostatkem pohybu, jako je například zvyšování tělesné hmotnosti a s tím spojené další obtíže. Závislí jedinci jsou i více agresivní, částečně i z důvodu, že násilí v televizních pořadech se jich netýká, často jsou filmové rvačky nereálné a člověk ztrácí přehled o realitě. Mezi další závažné důsledky závislosti na televizi patří i změna v chování jedince. Ten ztrácí kontakty se skutečným světem, televize se pro něj stává vším, co potřebuje.

Závislost na mobilních telefonech – nomofobie, je velice nebezpečná z toho důvodu, že současné „chytré“ telefony dnes v sobě spojují několik přístrojů v jednom a s neomezeným internetem má člověk přístup odkudkoliv k čemukoliv se mu líbí. Dříve bylo problémem jen neustálé telefonování, či psaní SMS zpráv (Frouzová 2008, s. 244).

Dnes je škála těchto problémů rozšířena i o možnost neomezeného hraní her, chatování, surfování po internetu, sledování televize, poslechu hudby a dalších činností. Fischer a Škoda (2014, s. 134) doplňují, že lidé závislí na mobilních telefonech mají podobné příznaky jako lidé závislí na drogách nebo jiných látkách. Dále výše uvedení autoři uvádějí (2014, s. 135), že příčinou vzniku závislosti na mobilním telefonu může být snaha člověka být v kontaktu. Taková snaha není vždy žádoucí. Příkladem může být městský policista v uniformě, ve službě, který jde po ulici a místo aby sledoval dění kolem sebe, jeho oči sledují obrazovku mobilního telefonu a prsty hbitě vypisují zprávu. Takovéto jednání, nemusí být přímo závislé, ale znevažuje postavení městského policisty a uniformy jako takové.

Smutným zjištěním je také fakt, že když se dnes člověk pozorně rozhlédne kolem sebe na ulici, v kavárně, na zastávce autobusu, v čekárně u lékaře nebo i v restauraci, uvidí drtivou většinu lidí se skloněnou hlavou, zahleděných na monitor svých mobilních telefonů.

Podle Frouzové (2008, s. 246) je závislost na virtuální realitě lákavá z toho důvodu, že virtuální realita nahrazuje náš skutečný svět. Ve virtuální realitě se můžeme stát kýmkoliv chceme. Jsme lepší, hezčí, ve virtuálním světě nikdo nezná naše pravé já a proto se můžeme chovat úplně jinak, než v běžném světě. Závislostí se pobyt ve virtuální realitě stává, pokud přestáváme fungovat v našem běžném životě.

Počítačové a jiné hry již dávno nejsou doménou dětí nebo dospívajících. Velmi často i dospělí mohou propadnout kouzlu on-line hry a žít v ní svůj jiný život na úkor toho skutečného.

3.4 Agrese

„*Agrese je úmyslné jednání, jehož cílem je ublížit živým bytostem či poškodit neživý objekt*“ (Vágnerová 2014, s. 699). Každý z nás má v sobě jistou míru agresivity, kterou se rozumí asertivita. Člověk se zdravou mírou asertivity se dokáže prosadit ve společnosti, aniž by porušil hodnoty a normy jí uznávané. Problém však nastává, pokud tato míra sebeprosazujícího chování přesáhne určitou mez.

Fischer a Škoda (2014, s. 48, 49) uvádějí, že agresivní chování má v sobě prvky poškozujícího jednání a rozlišují tři druhy agresivity:

- 1) **Zlostná agresivita:** chování, které není plánované, vychází z impulzu a má menší nebezpečnost. Jedná se především o nenávistné projevy nebo zášť, která je agresorovi náležitou satisfakcí.
- 2) **Instrumentální agresivita:** je vědomá a promyšlená s určitým cílem prospěšným pro agresora. Pokud agresor odvrací nebezpečí nebo škodu, nemusí být chápáno jako nežádoucí chování.
- 3) **Spontánní agresivita:** agresor cítí potěšení z působení bolesti jinému jedinci.

Sklony k agresi, jako sociálně patologickému jevu, jsou biologické nebo sociální. Fischer a Škoda (2014, s. 51) popisují biologické příčiny vzniku agresivního jednání jako vrozené, které závisí s hladinou hormonu testosteronu, zejména pak u mužů. Vágnerová (2014, s. 700-702) doplňuje biologické příčiny o změny v mozku člověka. Zároveň dodává, že agresivní chování podporuje užívání alkoholu nebo pervitinu.

Jako vliv pro vznik agresivního chování z kategorie sociálních dispozic můžeme uvést proces socializace jedince. Již od narození získává jedinec určité vzorce chování a jednání především od své rodiny, později přebírá hodnoty a normy z dalších sekundárních sociálních skupin (Vágnerová 2014, s. 703).

Sochůrek a Sluková (2013, s. 31-32) spojují vznik agresivního chování s frustrační teorií agrese. Frustrace brání jedinci v dosažení požadovaného, to u něj vyvolá zlobu nebo jiný negativní pocit. Zlobu pak ventiluje agresí.

Fischer a Škoda (2014, s. 48) uvádějí pojem hostilita, pod kterým je označován druh agresivního chování, který se vyznačuje nepřátelským postojem vůči sobě i okolí.

Agresivní chování vykazuje známky delikventního chování a směřuje proti lidem nebo věcem. Popudem pro agresivní chování může být nuda, omezení osobního prostoru, pocit příkoří, nespravedlnosti, ponížení nebo ohrožení jedince (Vágnerová 2014, s. 707). Autorka (2014, s. 711) dále uvádí, že agresivního chování se častěji jedinec dopouští, pokud je v určité skupině, která mu dodává pocit větší moci a síly.

Agresivní chování je velmi těžké odstranit úplně. Částečně i proto, že toleranční limit k agresivnímu chování určuje většinová společnost a zejména média. Pokud je hranice tolerance agresivního chování neustále posouvána, není pak zřejmé, co můžeme považovat za normální míru agrese. Vhodnou terapií pro zmírnění agresivního chování může být farmakologická léčba nebo psychoterapie (Vágnerová 2014, s. 713-714).

3.5 Šikana

Šikana je velmi závažným nežádoucím jevem. Netýká se jen žáků na základních nebo středních školách, jak by se mohlo na první pohled zdát. Kolář (2001, s. 36) uvádí, že se s šikanou můžeme setkat v jakémkoliv kolektivu. A právě ve skupině dospělých jsou její projevy rafinované a promyšlené, a o to víc nebezpečné.

Šikanou se rozumí dlouhodobé ubližování, zejména fyzické, týrání nebo ponižování jedince.

Sochůrek a Sluková (2013, s. 64) uvádějí dvě formy šikany. Skrytou a zjevnou. Skrytá forma vylučuje oběť šikany ze skupiny, ostatní ho ignorují a tím mu působí především psychické trauma, protože člověk ze své podstaty potřebuje být součástí nějakého společenství. Této formě skryté šikany se také přezdívá ostrakizmus. Zjevná forma šikany představuje fyzické napadání oběti v různém podání, psychický teror, vydírání nebo záměrné ničení věcí oběti. Se zjevnou šikanou se více setkáváme mezi dětmi a dospívajícími nebo i ve vězení.

V dospělém věku se s šikanou setkáváme především na pracovišti nebo v různých sdruženích. Pro takovou šikanu se užívají anglické názvy:

- **Mobbing** představuje především psychickou šikanu ze strany kolegů v zaměstnání. „*Mobbing je opakovaný verbální, psychický nebo i fyzický nátlak nebo útoky zaměřené proti jednotlivci. Jejich podstatou je vůle ublížit, ponižit, zničit*“ (Sochůrek, Sluková 2013). Projevuje se intrikováním, slovními výpady, přehlížením, vyloučení šikanovaného z kolektivu, pomluvami, provokacemi, výsměchem.
- **Bossing** představuje formu šikany ze strany nadřízeného k podřízenému. Nadřízený psychicky deptá svého podřízeného.
- **Bullying** se může projevovat fyzicky i psychicky. Jde o týrání zejména mezi mladistvými, nebo v určité skupině lidí.
- **Stalking** se projevuje úmyslným nevhodným opakovaným pronásledováním, nevyžádaným kontaktem s obětí nebo dlouhodobým sledováním. Sochůrek a Sluková (2013, s. 92) uvádějí, že v polovině případů soustavného pronásledování se jedná o bývalého partnera oběti, v dalších případech je to buď příliš horlivý ctitel, nebo pronásledovatel s psychickou poruchou.
- **Staffing** je opakem bossingu, kdy se obětí šikany stává nadřízený.
- **Harasement** znamená obtěžování a to nejen sexuální. Jedná se o využití převahy, například nadřízeného vůči podřízenému. Diskriminace ve formě negativního odlišování nebo vyloučení z kolektivu.
- **Chairing** označuje šikanování ve vrcholovém managementu společnosti.

Šikana na pracovišti, v kolektivu dospělých, představuje velký problém. Jedinci se s ní nemusí umět vypořádat, bojí se o své zaměstnání. Mohou pak trpět psychickými i tělesnými obtížemi. Mezi časté psychické potíže šikanovaných lidí můžeme řadit deprese, snížené sebevědomí, pocity úzkosti, nadměrný stres. Všechny tyto obtíže mohou vyvrcholit suicidálními myšlenkami, jelikož jedinec neví jak dál.

Pokud jedinec nemá dostatek svých sil k řešení situace, je vhodné obrátit se k pomoci zvenčí. Příteli, kterému může důvěřovat nebo institucím a občanským sdružením, která pomáhají obětem šikany.

4 Vězeňská služba ČR

Vězeňská služba ČR je jednou z ozbrojených složek státu. Plní však zcela rozdílné úkoly. Svým zaměřením funguje i jako sociální služba státu. Tato kapitola se zabývá charakteristikou organizace a řízení ve Vězeňské službě ČR. Dále vymezuje preventivní programy pro zaměstnance Vězeňské služby ČR.

4.1 Organizace a řízení ve Vězeňské službě ČR

„Vězeňská služba ČR zajišťuje výkon vazby, výkon trestu odnětí svobody a v rozsahu stanoveném zákonem ochranu pořádku a bezpečnosti při výkonu soudnictví a správě soudů a při činnostech státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti ČR“ (Sochůrek 2007, s. 6).

Další náplní práce Vězeňské služby ČR je správa a střežení věznic včetně detenčních ústavů. V rámci svých dalších úkolů předvádí, střeží a také eskortuje odsouzené osoby Vězeňská stráž. Justiční stráž zabezpečuje ostrahu a bezpečnost v objektech Ministerstva spravedlnosti, například soudy nebo státní zastupitelství.

Vězeňská služba České republiky je zřízena podle zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky, ve znění pozdějších předpisů a při výkonu svých úkolů se řídí právním řádem České republiky, respektuje Listinu základních práv a svobod a samozřejmě také Doporučení Rady Evropy (Vězeňská služba ČR 2015).

Nadřízeným orgánem Vězeňské služby ČR je Ministerstvo spravedlnosti ČR. Vězeňskou službu ČR řídí a kontroluje generální ředitelství. Generální ředitel Vězeňské služby ČR se zodpovídá přímo ministru spravedlnosti. Vězeňská služba ČR se dále dělí na organizační jednotky, kterými jsou vazební věznice, věznice, Akademie Vězeňské služby ČR, Střední odborné učiliště a zotavovny Vězeňské služby ČR (viz obrázek č. 2 – Organizační schéma řízení Vězeňské služby ČR). Pouze ministr spravedlnosti má pravomoc zřizovat nebo rušit jednotlivé organizační jednotky (Sochůrek 2007, s. 7). V čele každé organizační jednotky stojí její ředitel, který je přímo podřízen generálnímu řediteli Vězeňské služby ČR.

Obrázek č. 2 – Organizační schéma řízení Vězeňské služby ČR

U Vězeňské služby ČR v současnosti pracuje přes jedenáct tisíc zaměstnanců ve 35 věznicích a ostatních organizačních jednotkách. Zaměstnanci Vězeňské služby ČR se dělí do dvou základních kategorií. První kategorií tvoří příslušníci, kteří jsou ve služebním poměru u Vězeňské služby ČR a druhou kategorií jsou zaměstnanci v pracovněprávním poměru. Příslušníci tvoří 63 % a civilní zaměstnanci 37 % z celkového počtu pracovníků u Vězeňské služby ČR (VSČR 2017).

Počet odsouzených neustále narůstá a s ním i požadavek na kvalifikované zaměstnance Vězeňské služby ČR. Koncepce vězeňství do roku 2025 (2015, s. 27-32) uvádí, že nejvíce zaměstnanců u Vězeňské služby ČR dosáhlo středního vzdělání s maturitou. Ze statistik Vězeňské služby ČR vyplývá zvyšování vzdělanosti zaměstnanců a to i prostřednictvím Programu celoživotního vzdělávání, které zabezpečuje Akademie Vězeňské služby ČR ve Stráži pod Ralskem, nebo další vzdělávání na externích vysokých školách, které Vězeňská služba podporuje.

Podle zveřejněného průzkumu Ústavu kriminologie a trestního práva je třeba zvýšit počty příslušníků na pracovních pozicích dozorců ve věznicích. Jeden dozorce dohlíží v přepočtu na 11 odsouzených. Ve srovnání s jinými zeměmi EU je to značně vysoké číslo (Jirička 2017).

„Účelem výkonu trestu odnětí svobody je prostředky stanovenými zákonem působit na odsouzené tak, aby snižovali nebezpečí recidivy svého kriminálního chování a vedli po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem, chránit společnost před

pachateli trestných činů a zabránit jim v dalším páchání trestné činnosti“ (Zákon č. 169/1999 Sb., §1, odst. 2).

Mezi další mechanismy trestu odnětí svobody můžeme řadit i odstrašení ostatních členů společnosti od páchání trestných činů. Ve věznici má odborný personál regulovat nežádoucí chování u vězněného a vychovávat ho k řádnému životu (Sochůrek 2007, s. 18-19).

V současné době funguje v České republice 35 věznic, z toho 10 vazebních věznic a dva detenční ústavy (viz obrázek č. 3 – Mapa organizačních knotek Vězeňské služby ČR).

Účelem věznic je výkon trestu odnětí svobody v souladu se zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů. Vazební věznice zajišťují především výkon vazby v souladu se zákonem č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů (Sochůrek, 2007).

Detenční ústavy zajišťují soudem uložené ochranné opatření pro psychiatricky nebo sexuologicky nemocné pachatele závažné trestné činnosti, jejichž pobyt na svobodě je pro společnost vysoce nebezpečný a nelze na ně působit běžnými programy zacházení ve výkonu trestu odnětí svobody ve věznici.

Obrázek č. 3 – Mapa organizačních jednotek Vězeňské služby ČR

Zdroj: Webové stránky Vězeňské služby ČR

Věznice jsou organizačně dále členěny do oddělení (viz příloha č. 4: Schéma organizační struktury). Vybraní pracovníci přicházejí do styku s odsouzenými osobami dle své pracovní náplně:

- **ředitelé a zástupci ředitelů organizačních jednotek** s vězněnými osobami mohou řešit jejich žádosti a stížnosti. Ředitel také ustanovuje parolovou radu³,
- **vedoucí oddělení vazby a trestu** vykonávají kázeňské řízení. Vyřizují žádosti a stížnosti vězněných osob,
- **strážní** eskortují vězněné osoby na pracoviště, k soudu, na vyšetření k lékaři,
- **dozorci** provádějí prohlídky cel, kontroly dodržování kázně a pořádku,
- **speciální pedagog** odborný zaměstnanec, který zabezpečuje výchovnou funkci výkonu trestu odnětí svobody,
- **psycholog** odborný zaměstnanec, který zajišťuje odborné psychologické poradenství a provádí psychologickou diagnostiku,
- **sociální pracovník** vede vězněné osoby k samostatnosti u řešení životních situací po jejich propuštění,
- **sociolog** provádí analytickou a poradenskou činnost. Sleduje skupinové vztahy mezi odsouzenými,
- **vychovatel** zajišťuje výchovné, vzdělávací, diagnostické a preventivní působení na odsouzeného. Je s ním v přímém kontaktu,
- **pedagog volného času** organizuje kulturní, zájmovou činnost pro vězené osoby,
- mezi další zaměstnance, kteří přicházejí do přímého styku s odsouzenými osobami, patří **duchovní, zdravotnický personál, občanští zaměstnanci – logistickí, ekonomové, personalisté, správní pracovníci a jiní.** (Sochůrek, 2007).

³ Parolová rada (komise pro podmíněné propuštění) je tvořena specialisty z řad penologů, forenzních psychologů, penitenciaristů - vychovatel, sociální pracovník a ředitel věznice. Vyjadřuje se k návrhu odsouzeného na podmíněné propuštění.

4.2 Preventivní programy pro zaměstnance Vězeňské služby ČR

Dle webových stránek Vězeňské služby ČR se organizace aktivně snaží o preventivní působení na své zaměstnance, ale i na širokou veřejnost (VSČR 2017).

Jednotlivé organizační jednotky pořádají ve svém regionu přednášky pro studenty středních škol, zaměřené především na prevenci kriminality a užívání návykových látek.

Vězeňská služba ČR disponuje od 15. 10. 2012 vlastním psychologickým pracovištěm, které má své pobočky v Praze, Brně a Olomouci. Základním úkolem psychologického pracoviště je vypracování psychologických posudků uchazečů o zaměstnání ve služebním poměru. Pracoviště řídí vedoucí psycholog a jsou vybavena vysoce moderními psychodiagnostickými metodami v elektronické podobě (VSČR 2017).

V každé organizační jednotce je zaměstnancům k dispozici psycholog, který může být nápomocen v prvních fázích zhoršeného duševního stavu zaměstnance a pomoci mu odbornou radou, či nasměrováním k další nezbytné pomoci.

V rámci fondu kulturních a sociálních potřeb jsou v rámci každé organizační jednotky uvolňovány finanční prostředky zaměstnancům nejen jako příspěvek na dovolenou, ale i na kulturní představení, relaxační nebo cvičební akce pro zdravý psychický i tělesný stav pracovníků Vězeňské služby ČR.

Vězeňská služba ČR velmi dbá na udržení kontaktu i s bývalými zaměstnanci, kteří jsou již ve starobním důchodu, a pořádá s nimi pravidelná společenská setkání.

Důležitou událostí v rámci Vězeňské služby ČR je oslava Dne vězeňství, které připadá na 14. prosince. V rámci každé organizační jednotky probíhá vyhodnocení uplynulého roku, odměňování a také předávání vyznamenání vybraným příslušníkům i civilním zaměstnancům. Pro zaměstnance je vyznamenání spojeno nejen s medailí, ale i finančním ohodnocením.

Vězeňská služba ČR pořádá různé sportovní utkání a aktivity nejen v rámci svých organizačních jednotek, ale i mezi nimi a neméně významné jsou i v rámci mezinárodní spolupráce se zahraničními věznicemi. Ředitelé českých věznic vnímají tyto sportovní akce velice pozitivně, výhra představuje prestižní záležitost se

zahraničním přesahem. Zároveň se jedná o metodu utužování kolektivu a dobrých vztahů na pracovišti.

Vězeňská služba ČR také pravidelně pořádá pro své zaměstnance soutěže ve střelbě služební zbraní.

V rámci každé organizační jednotky, v působnosti ředitele, vznikají projekty na podporu odbourávání závislostí, například na nikotinu. Pořádají se osvětové akce, sportovní dny, přednášky či semináře.

Ředitel každé organizační jednotky pořádá pro své zaměstnance oslavy Mezinárodního dne žen, oslavu Dětského dne i Mikulášskou nadílku pro děti.

Zotavovny Vězeňské služby ČR, jako samostatné jednotky, nabízejí pro zaměstnance Vězeňské služby ČR a jejich rodinné příslušníky speciální nabídky a pobytové balíčky pro dokonalý odpočinek a pohodu pracovníků.

V posledních letech se ředitelé věznic zasloužili o obnovu a modernizaci relaxačních místností a posiloven pro zaměstnance ve svých organizačních jednotkách.

Organizační jednotka Akademie Vězeňské služby ČR ve Stráži pod Ralskem pořádá specializační kurzy pro všechny zaměstnance Vězeňské služby ČR, zaměřené na prevenci sociálně patologických jevů ve vězeňském prostředí. Jedná se například o specializační kurz drogové prevence, zvládnutí agrese, prevence šikanování, prevence kriminality v souvislosti s abúzem návykových látek, a jiné.

Při absolvování kurzů v Akademii Vězeňské služby ČR mají zaměstnanci i studenti kurzů možnost využít relaxační místnosti k pohovoru s kvalifikovaným personálem. Psychologickou činnost zajišťují pro studenty jejich třídní učitelé, dále jsou k dispozici dva vyškolení psychologové. Mezi další možnosti patří i fyzické odreagování v posilovně, na tenisových kurtech, v blízkém bazénu nebo sauně. Zaměstnanci Akademie Vězeňské služby ČR se snaží vyjít vstříc všem potřebám studentů pro jejich maximální pohodlí. Ředitel Akademie Vězeňské služby ČR mimo jiné umožňuje přítomnost rodinných příslušníků, včetně dětí, studentům kurzů základní odborné přípravy.

PRAKTICKÁ ČÁST

Tématem bakalářské práce jsou sociálně patologické jevy a jejich prevence. Praktickou část bakalářské práce tvoří profil vzdělávacího zařízení Akademie Vězeňské služby ČR a popis kurzů základní odborné přípravy, které musí absolvovat každý zaměstnanec Vězeňské služby ČR. Dále tato část bakalářské práce obsahuje kvantitativní šetření, které bylo provedeno u studentů Akademie Vězeňské služby ČR ve Stráži pod Ralskem. Respondentům byl předložen dotazník týkající se výskytu a prevence nežádoucích jevů v zaměstnání u ozbrojené složky státu Vězeňské služby ČR. Výsledná data jsou analyzována a navržena opatření k nápravě.

5 Akademie Vězeňské služby ČR

Akademie Vězeňské služby ČR ve Stráži pod Ralskem je organizační jednotkou Vězeňské služby ČR se svým konkrétním posláním zcela odlišným od věznic, vazebních věznic a detenčních ústavů spadajících pod Vězeňskou službu ČR. Tato kapitola se zabývá charakteristikou a popisem jedinečného vzdělávacího zařízení Vězeňské služby ČR.

5.1 Základní činnost Akademie Vězeňské služby ČR

„Práce ve vězeňství je velmi těžká a náročná především na psychiku příslušníků a zaměstnanců Vězeňské služby“ (Sochůrek 2007, s. 16). Nepřispívá tomu ani fakt společenských předsudků vůči pracujícím s odsouzenými.

„Vězeňští pracovníci vykonávají důležitou veřejnou službu a jejich přijímání, zaškolení i pracovní podmínky jim musí umožnit udržování vysoké úrovně jejich péče o uvězněné osoby“ (Vězeňská služba ČR 2006).

Akademie Vězeňské služby ČR je vzdělávacím a školicím centrem pro celou Vězeňskou službu v České republice. Jejím posláním je především vzdělání a výcvik civilních zaměstnanců a příslušníků Vězeňské služby ČR. V rámci Programu celoživotního vzdělávání nabízí Akademie Vězeňské služby ČR další specializační

kurzy pro zaměstnance Vězeňské služby ČR. Akademie Vězeňské služby ČR je i akreditovaným střediskem pro vzdělávání sociálních pracovníků.

Vzdělávání občanských zaměstnanců a příslušníků Vězeňské služby ČR upravuje nařízení generálního ředitele o vzdělávání ve Vězeňské službě České republiky a o jazykové kvalifikaci příslušníků a občanských zaměstnanců Vězeňské služby ČR.

V rámci Akademie Vězeňské služby ČR probíhá také penologický výzkum a jeho poznatky jsou využívány při výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody.

V rámci Akademie Vězeňské služby ČR také působí Kabinet dokumentace a historie (dále jen „Kabinet“), který soustředil veškeré důležité materiály týkající se českého vězeňství a posléze vytvořil Památník v pankrácké věznici. Památník obsahuje historicky významné materiály a exponáty, dokumentující vývoj zacházení s vězni v naší zemi. Pracovníci Kabinetu se pravidelně zúčastňují kurzů nastupujících příslušníků. Pořádají výstavy na témata vězeňství a neustále se podílejí na vědecko-výzkumné činnosti.

Působnost, zásady činnosti, organizační strukturu (viz příloha č. 4) a řízení Akademie vymezuje její organizační řád, stanovený nařízením generálního ředitele Vězeňské služby ČR (Akademie VS ČR 2007).

5.2 Vzdělávací činnost Akademie Vězeňské služby ČR

Základním pilířem činnosti Akademie Vězeňské služby ČR je vzdělávací činnost. Akademie Vězeňské služby ČR *„je resortním vzdělávacím zařízením a organizační jednotkou Vězeňské služby ČR s celorepublikovou působností“* (Sochůrek 2007, s. 8). Učebnami Akademie Vězeňské služby ČR musí projít každý nastupující příslušník nebo civilní zaměstnanec Vězeňské služby ČR.

Akademie Vězeňské služby ČR zajišťuje profesní, teoretickou a praktickou přípravu příslušníků a civilních pracovníků Vězeňské služby ČR tak, aby byli náležitě vycvičeni a vyškoleni pro výkon služby a zaměstnání. Dále pak zajišťuje zvyšování jejich odborné úrovně v rámci Programu celoživotního vzdělávání dalšími specializačními kurzy (Akademie Vězeňské služby ČR 2007).

„Soustavné vzdělávání učitelů Akademie VS ČR je nezbytnou podmínkou pro zajištění kvalitní výuky personálu VS ČR. Znalost mezinárodních standardů, doporučení Výboru ministrů Rady Evropy týkajících se oblasti vězeňství, přehled o činnosti mezinárodních institucí operujících na penitenciárním poli a povědomí o stavu a vývoji evropských vězeňských systémů je součástí výbavy učitele, který vzdělává český vězeňský personál“ (Prudlová, 2016).

Program celoživotního vzdělávání zaměstnanců Vězeňské služby ČR zahrnuje následující formy vzdělávání:

- základní nástupní kurzy, které absolvují všichni noví zaměstnanci Vězeňské služby ČR,
- pravidelné další školení zaměstnanců Vězeňské služby ČR včetně zvyšování fyzické zdatnosti a výcviku sebeobrany,
- studium na civilních středních, vysokých školách a postgraduální studium,
- specializační kurzy,
- zaměstnanci Vězeňské služby ČR působí jako odborní lektori na civilních středních a vysokých školách,
- vzdělávání managementu Vězeňské služby ČR z grantových programů Evropské unie (Akademie Vězeňské služby ČR 2007).

Prostory Akademie Vězeňské služby ČR jsou speciálně upraveny pro potřeby vzdělávání a výcviku tak specifického okruhu studentů, jakými jsou pracovníci Vězeňské služby ČR (viz příloha č. 2: Fotogalerie Akademie Vězeňské služby ČR). Ve svém zaměstnání se setkávají s mnoha různými a mimořádnými situacemi, na které je právě nástupní a další pokračovací kurzy Akademie Vězeňské služby ČR mají připravit. Proto se v objektu Akademie Vězeňské služby ČR nachází cvičná cela, ve které mají posluchači možnost názorné ukázky a nácviku zacházení s odsouzeným přímo v jeho cele. Dále učebna, která simuluje vstupní prostory věznice, kde studenti prochází detekčním rámem, nacvičují kontrolu zavazadel na rentgenovém zařízení a veškeré další postupy týkající se předpisového vstupu do věznice. Akademie Vězeňské služby disponuje i speciální učebnou se simulátorem střelby, dále pak učebnou pro výuku sebeobrany – DOJO. Samozřejmostí jsou počítačové učebny, vybavené moderními PC sestavami. Studenti mají možnost v objektu navštěvovat posilovnu s množstvím cvičících strojů pro zvýšení své fyzické kondice.

V současnosti probíhá na Akademii Vězeňské služby ČR záměr rozšíření svých výukových a cvičných prostor o objekt nedaleké bývalé Mateřské školy, kterou Akademie Vězeňské služby ČR od města Stráž pod Ralskem odkoupila. V novém objektu tak Akademie získá dostatečné prostory k výcviku a jiným vzdělávacím aktivitám, které doposud nebyly v současném areálu Akademie Vězeňské služby ČR možné, nebo byly realizovány ve stísněných či improvizovaných podmínkách. Během několika příštích let je cílem Akademie v nových prostorách vybudovat cvičné cely včetně zázemí (stanoviště dozorce, přístupová chodba); prostor pro počítačem řízený střelecký trenažér; místo pro výuku sebeobrany a použití donucovacích prostředků; prostor vstupu do střeženého objektu (soudu) s nainstalovaným rentgenem a kontrolním rámem; cvičnou soudní síň sloužící k nácviku činnosti eskort, případně činnosti justiční strážce. Nový objekt disponuje také dostatečnými venkovními prostory pro výuku kondiční přípravy.

Se studiem nutně souvisí i zabezpečení základních fyzických potřeb studentů. Vedení Vězeňské služby ČR dalo za pravdu dlouhodobému volání po změně stravování studentů, především v nástupních kurzech, a dalo „zelenou“ výstavbě nového stravovacího zařízení přímo v areálu Akademie Vězeňské služby ČR.

Mezi specializační kurzy⁴ Programu celoživotního vzdělávání zaměstnanců Vězeňské služby ČR patří například kurz:

- Specializační kurz pro vrchní inspektory a inspektory strážní služby
- Specializační kurz pro pracovníky oddělení prevence a stížností
- Specializační kurz romské problematiky
- Zdokonalovací kurz instruktorů sebeobrany
- Specializační kurz pro sociální pracovníky Vězeňské služby ČR
- Zacházení s vězňými geronty a sexuálními devianty
- Specializační kurz pro dozorce
- Forenzní psychologie
- Vhled do problematiky arteterapie
- Zacházení s vězňými cizinci
- Krizová intervence a další (Akademie Vězeňské služby ČR 2016).

⁴ Všechny specializační kurzy a bližší informace o nich na webových stránkách Akademie Vězeňské služby ČR <http://www.akademievs.cz/?m=1&s=2&typ=sub>

Další vzdělávací činností Akademie Vězeňské služby ČR je pravidelné pořádání konferencí za účasti zástupců spolupracujících institucí a vysokých škol. V roce 2016 se v budově Akademie uskutečnila již čtvrtá konference Penologické dny (Akademie Vězeňské služby ČR 2016).

Od listopadu 2016 je Akademie Vězeňské služby ČR členem asociace sdružující vzdělávací střediska evropských vězeňských služeb European Penitentiary Training Academies Network (EPTA), které usiluje o rozvoj komunikace mezi vzdělávacími středisky, výměnu informací a zkušeností z vězeňského prostředí. Hlavním cílem je zkvalitňování výcviku nového vězeňského personálu a rozvoj systémů následného odborného vzdělávání (Prudlová, 2016).

Akademie Vězeňské služby ČR organizuje pro své zaměstnance stáže nebo exkurze do jiných organizačních jednotek Vězeňské služby ČR, jednotek bezpečnostních sborů nebo organizací spadajících pod Ministerstvo spravedlnosti ČR a Ministerstvo vnitra ČR. Zaměstnanci mají možnost poznat nové prostředí, zdokonalit své vědomosti, získat nové poznatky v penologické a penitenciární oblasti.

5.3 Základní odborná příprava

Základní odborná příprava všech nastupujících zaměstnanců Vězeňské služby ČR se na Akademii Vězeňské služby ČR ve Stráži pod Ralskem rozděluje do kurzů „A“, „B1“, „B2“, „B3“, „B4“ a „I“.

Základní odborná příprava příslušníků – kurz „A“ je určen pro všechny nově nastupující příslušníky Vězeňské služby ČR. Kurz je zaměřen na všestrannou přípravu nově nastupujícího příslušníka k výkonu jeho služby. Výuka je vedena zkušenými učiteli, kteří vedou studenty nejen po teoretické stránce, ale především po praktické, kdy studenti získávají praktické zkušenosti z výkonu služby. Po absolvování tohoto kurzu získávají studenti Osvědčení a jsou způsobilí k výkonu služby.

Absolvent Základní odborné přípravy, kurz „A“, získává tyto vědomosti a dovednosti:

- orientace v právním řádu České republiky, v normách vymezující činnost Vězeňské služby ČR, v mezinárodních úmluvách a pravidlech upravujících zacházení s odsouzenými,

- schopnost zacházení s odsouzenými a dalšími klienty Vězeňské služby ČR včetně přehledu o současných metodách práce s nimi,
- respektování lidských práv osob ve výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody, zabezpečovací detenci a jejich osobní důstojnosti,
- uplatňování znalostí z psychologie, pedagogiky, základních etických zásad a pravidel kulturního chování při práci s odsouzenými,
- schopnost empatie a osvojení si základních komunikačních dovedností a strategií, dodržování zásad profesní etiky,
- zvládnutí bezpečné manipulace s donucovacími prostředky a zbraněmi.

Celkem absolvují nově nastupující příslušníci výuku v dotaci 428 vyučovacích hodin. Z toho služební předměty: pořadová příprava, služební příprava, penologie, speciální příprava, základy sebeobrany, praktická příprava, vězeňská administrativa. Humanitní předměty: právo, psychologie, pedagogika, profesní etika a přednáška o ekologii.

Základní odborná příprava občanských zaměstnanců – kurz „B1“ je určen pro všechny nově nastupující občanské zaměstnance Vězeňské služby ČR, kteří při výkonu své funkce přicházejí do styku s vězni, ale nepodílejí se na přípravě a realizaci programu zacházení. Jde zejména o zaměstnance z oddělení logistiky a o administrativní pracovníky.

Kurz je veden formou odborného výkladu. Je zaměřen na předávání teoretických poznatků a jejich využití k profesionálnímu chování k odsouzeným ve věznicích, přiměřené komunikaci s nimi, důslednému dodržování pravidel bezpečnosti a právních norem. Zaměstnanec získá vědomosti o systému vězeňství v České republice. Je seznámen se základní právní úpravou výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody. Dále je seznámen s vybranými interními služebními předpisy Vězeňské služby ČR. Získává poznatky ze současné filosofie zacházení s odsouzenými a obviněnými, s psychologickými, právními a etickými aspekty problematiky speciální péče o vězněné osoby. Důraz je kladen na profesionální přístup, zejména na dodržování zákonnosti a pozitivní postoje.

Kurz „B1“ trvá 1 týden a je zakončen testem. Po jeho úspěšném absolvování získá zaměstnanec Osvědčení.

Základní odborná příprava občanských zaměstnanců – kurz „B2“ je určen pro všechny nově nastupující občanské pracovníky Vězeňské služby ČR, kteří přicházejí do přímého styku s vězni při výkonu své funkce a podílejí se na přípravě a realizaci programu zacházení. Jde zejména o zaměstnance z oddělení výkonu trestu a výkonu vazby (vychovatelé, speciální pedagogové, psychologové, sociální pracovníci).

Kurz je veden formou odborného výkladu. Zaměstnanec získává teoretické poznatky k profesionální komunikaci s odsouzenými, ale i s dalšími zaměstnanci Vězeňské služby ČR a možnosti jejich využití v praxi. Praktické dovednosti získávají v oblasti vedení předepsané dokumentace, tvorby programů zacházení a jejich vyhodnocování, procesu kázeňského řízení. Kurz je zaměřen i na zvládání obtížných životních situací.

Celkem absolvují zaměstnanci výuku v celkovém počtu 212 vyučovacích hodin. Z toho služební předměty: vybrané kapitoly ze služební přípravy, výkon trestu odnětí svobody, výkon vazby, základy sebeobrany, zdravotní příprava, exkurze Památník vězeňství Praha Pankrác. Humanitní předměty – právo, psychologie, pedagogika, profesní etika, sociologie, výpočetní technika, přednáška z ekologie

Kurz trvá osm týdnů, z toho šest týdnů na Akademii Vězeňské služby ČR, týden praktická příprava v jednotlivých organizačních jednotkách. Poslední týden probíhá závěrečná zkouška, po jejímž absolvování získá zaměstnanec Osvědčení o profesní způsobilosti.

Základní odborná příprava občanských zaměstnanců – kurz „B3“ je určen pro všechny nově nastupující občanské pracovníky Vězeňské služby ČR, kteří přicházejí do styku s vězni při výkonu své funkce, ale nepodílejí se na přípravě a realizaci programu zacházení. Jde o zdravotnický personál jednotlivých organizačních jednotek (lékaři, zdravotní sestry).

Kurz je veden formou odborného výkladu. Je zaměřen na předání teoretických poznatků a jejich využití k profesionálnímu chování a komunikaci s odsouzenými ve věznicích.

Absolvent kurzu získává znalosti o systému vězeňství v České republice. Zaměstnanec je seznámen se základní právní úpravou výkonu vazby a výkonu trestu

odnětí svobody, dále pak s vybranými interními služebními předpisy Vězeňské služby ČR. Důraz je kladen na problematiku dodržování zákonnosti při výkonu funkce, zásad vnitřní bezpečnosti věznice a profesionální přístup zaměstnance k odsouzeným i ostatním zaměstnancům Vězeňské služby ČR.

Základní odborná příprava „B3“ trvá 1 týden denního studia. Celková dotace učebních programů je 32 vyučovacích hodin. Z toho služební předměty: vybrané kapitoly ze služební přípravy, výkon trestu odnětí svobody, výkon vazby. Kurz je ukončen testem. Po jeho úspěšném absolvování, obdrží zaměstnanec vysvědčení.

Vstupní školení externích zaměstnanců a zaměstnanců Vězeňské služby ČR pracujících na částečný úvazek – kurz „B4“ je určen pro občanské zaměstnance Vězeňské služby ČR, kteří pracují na částečný úvazek. Dále ostatní pracovníky vykonávající práci pro Vězeňskou službu ČR, kteří přicházejí do přímého styku s vězňnými osobami. Jde např. o profesi pověřený duchovní, lékař – specialista, terapeut a podobně. Kurz probíhá dálkově.

Tento kurz je zaměřen na získání základních vědomostí týkající se systému vězeňství v České republice. Zaměstnanec je seznámen se základní právní úpravou výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody. Získá znalosti vybraných interních služebních předpisů Vězeňské služby ČR, které souvisí s jeho prací. Důraz je kladen na problematiku dodržování zákonnosti při výkonu funkce a zásad vnitřní bezpečnosti věznice.

Kurz „B4“ probíhá jako individuální konzultace s každým nově nastupujícím zaměstnancem. Je mu předán seznam odborné literatury a právním norem. Zaměstnanec získává znalosti z vybraných kapitol ze služební přípravy, vybraných kapitol z výkonu trestu odnětí svobody a vybraných kapitol z výkonu vazby.

Kurz je zakončen odbornou rozpravou. Po absolvování kurzu získá zaměstnanec Osvědčení (Akademie Vězeňské služby ČR 2007).

Nástupní školení „I“, je určeno pro zaměstnance Vězeňské služby ČR, kteří při výkonu své práce nepřichází do kontaktu osobami ve výkonu trestu odnětí svobody, osobami ve výkonu vazby nebo osobami ve výkonu zabezpečovací detence.

6 Cíle výzkumu

Cílem výzkumu je zjistit jaké sociálně patologické jevy se vyskytují u nově nastupujících příslušníků Vězeňské služby ČR a jaké jsou možnosti prevence těchto jevů.

6.1 Stanovení hypotéz

Hypotézy byly stanoveny na základě předpokladu a podle znalosti prostředí Akademie Vězeňské služby ČR autorkou této práce.

Byly stanoveny následující hypotézy:

- **U nově nastupujících příslušníků Vězeňské služby ČR se vyskytují sociálně patologické jevy.**
- **Sociálně patologické jevy jsou v prostředí Akademie Vězeňské služby ČR vnímány negativně.**
- **Akademie Vězeňské služby ČR se snaží preventivně působit proti výskytu sociálně patologických jevů.**

6.2 Použité metody

Kvantitativní výzkum zahrnuje metody a techniky sběru dat, které je možno vyjádřit pomocí čísel. Naproti tomu kvalitativní výzkum jde více do hloubky, výsledky nelze zobecnit.

V této bakalářské práci bylo použito kvantitativní šetření pro získání dat převoditelných na číselné údaje.

Metod pro získání kvalitních informací v rámci kvantitativního výzkumu je několik.

- **Metoda dotazování** je založena na pokládání otázek respondentům. Technikami této metody mohou být rozhovor, dotazník, nebo anketa. Metoda dotazování je nejčastěji užívaná pro sběr dat v kvantitativním šetření.

- **Metoda pozorování** znamená záměrné, cílevědomé, soustavné a plánovité vnímání včetně zaznamenávání zjištěných skutečností, které mají odhalit skutečná fakta. Důležité je neovlivňování objektu pozorování ze strany pozorovatele.
- **Metoda analýzy dokumentů** je pracovní metoda studia dostupných dokumentů, která má však při správné interpretaci vysokou vypovídající hodnotu.
- **Metoda experimentu** je eticky náročná a obtížná metoda. Časově i organizačně pracovní, náročná na zkušenosti výzkumníka. Jedná se o sledování vztahu mezi proměnnými s cílem potvrdit nebo vyvrátit stanovené předpoklady.
- **Kazuistická metoda** detailně popisuje konkrétní případ (Jihlavec, Palouňková, Pešatová, Thelenová, 2010).

Pro účely této práce byla zvolena metoda sběru dat dle cílové skupiny respondentů dotazováním. Technikou průzkumu byl zvolen dotazník vlastní konstrukce s uzavřenými, polootevřenými a otevřenými otázkami (viz příloha č. 1).

Před samotným zahájením výzkumného šetření pro účely této bakalářské práce, byl se souhlasem ředitele Akademie Vězeňské služby ČR (viz příloha č. 3) proveden pilotní průzkum. Pilotáž byla provedena na náhodné skupině pěti studentů základní odborné přípravy. Byl jim předložen dotazník o deseti otázkách. Šest uzavřených, tři polootevřené a jedna otevřená otázka. Studenti byli poučeni o účelu, postupu vyplnění a anonymitě dotazníku. Po vyplnění dotazníků byli autorkou práce dotázáni na přehlednost a zřejmost otázek. Bylo zjištěno, že otázky jsou srozumitelné a poskytují tazatelce dostatek požadovaných informací. Po drobné korekci dotazníků proběhlo vlastní dotazníkové šetření u studentů základní odborné přípravy Akademie Vězeňské služby ČR ve Stráži pod Ralskem.

6.2.1 Dotazník

Dotazník je snad nejrozšířenější pedagogickou výzkumnou technikou vůbec. Je používán i v sociologických, demografických a dalších šetřeních zabývajících se člověkem. Podstatou dotazníku je zjištění dat o respondentovi, ale i jeho názorů a postojů k problémům, které dotazujícího zajímají (Bartošová, Skutil 2011, s. 80).

Dotazník patří mezi subjektivní metody, protože dotazovaný vyjadřuje své osobní názory. Pomocí dotazníků se provádí průzkum mínění, které zjišťují názor osob na určitou problematiku. Výsledky zjištěných dat se analyzují a nemusí být nutně zpětně sděleny dotazovaným.

Mezi problematické aspekty dotazníkového šetření musíme zahrnout ochotu dotazovaného vyplnit požadované otázky, zejména ty otevřené. Dále musíme vyloučit možnost záměrně libivých odpovědí a také kroužkování odpovědí bez rozmyslu nebo úmyslně. Odpovědi mohou být subjektivně zkreslené a to i nevědomě. Odezva na otázku nemusí vždy vyjadřovat reálný stav.

Předkládaný dotazník vypracovala autorka této práce dle vlastní konstrukce.

V úvodu je dotazník tvořen informační částí, kde autorka práce informuje respondenta o účelu dotazníku, anonymitě, způsobu vyplnění dotazníku. Na závěr úvodní části nechybí poděkování za vyplnění dotazníku.

Dotazník tvoří deset otázek. Šest otázek je uzavřených s výběrem možností odpovědí. Tři otázky jsou polootevřené a jedna otevřená.

Dotazník byl předložen 120 studentům základní odborné přípravy Akademie Vězeňské služby. Celkem vyplněný dotazník odevzdalo 111 respondentů. Návratnost dotazníků je 92,5 %. Takto vysoká návratnost dotazníků je daná disciplinovaností respondentů a ochotou se zúčastnit.

Výsledky dotazníkového šetření byly statisticky zpracovány a jsou zobrazeny v tabulkách s absolutní a relativní četností. Připojena je kritická analýza autorky této práce k jednotlivým výsledkům výzkumného šetření.

7 Charakteristika zkoumaného vzorku

7.1 Popis respondentů

Dotazníkové šetření kvantitativního výzkumu bylo zaměřeno na studenty základní odborné přípravy kurzu „A“ pořádaném Akademií Vězeňské služby ČR ve Stráži pod Ralskem. Tito studenti jsou nově nastupujícími příslušníky Vězeňské služby ČR a budou vykonávat důležitou službu ve vazebních věznicích, věznicích nebo ústavech zabezpečovací detence, kde zajišťují práva a povinnosti obviněných a odsouzených. V rámci justiční stráže mohou obstarávat pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství a také Ministerstvu spravedlnosti České republiky.

Povolání příslušníka Vězeňské služby je vykonáváno v rámci zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, a může ho vykonávat jen ten, kdo splňuje podmínky k přijetí do služebního poměru dle ustanovení § 13⁵ uvedeného zákona.

Počet dotazovaných byl stanoven na 120 studentů pro získání co největšího počtu analyzovatelných dat. V úvodní části dotazníku byla respondentům zaručena anonymita a vysvětlen účel dotazníku. Veškeré získané údaje slouží pouze pro účely této bakalářské práce.

⁵ Do služebního poměru může být přijat státní občan České republiky (dále jen "občan"), který

a) o přijetí písemně požádá,

b) je starší 18 let,

c) je bezúhonný,

d) splňuje stupeň vzdělání stanovený pro služební místo, na které má být ustanoven,

e) je zdravotně, osobnostně a fyzicky způsobilý k výkonu služby,

f) je plně svéprávný,

g) je oprávněný seznamovat se s utajovanými informacemi podle zvláštního právního předpisu, má-li být ustanoven na služební místo, pro které se tato způsobilost vyžaduje,

h) není členem politické strany nebo politického hnutí, a jde-li o služební poměr příslušníka zpravodajské služby, ani odborové organizace,

i) nevykonává živnostenskou nebo jinou výdělečnou činnost a není členem řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob, které vykonávají podnikatelskou činnost (Zákon č. 361/2003 Sb.)

7.2 Harmonogram výzkumu

Kvantitativní výzkum s cílem zjištění výskytu a možností prevence sociálně patologických jevů u studentů Akademie Vězeňské služby ČR probíhal v roce 2017, se souhlasem ředitele Akademie Vězeňské služby ČR, u nově nastupujících příslušníků do služebního poměru, kteří absolvují základní odbornou přípravu v rámci kurzu vzdělávacího zařízení Akademie Vězeňské služby ČR.

Nejprve byly stanoveny hypotézy, stanovena metoda a technika provedení výzkumného šetření. Následně byl sestaven návrh dotazníku a proveden pilotní průzkum u studentů Akademie Vězeňské služby ČR. Pilotní průzkum ukázal potřebu drobné úpravy otázek v dotazníku.

Upravený dotazník byl distribuován studentům ve čtyřech třídách nástupního kurzu základní odborné přípravy „A“. Všem respondentům byl vysvětlen účel dotazníku a jeho anonymita. Vyplněné dotazníky byly soustředěny u předsedy každé třídy a poté doručeny autorce této práce.

Po obdržení vyplněných dotazníků proběhla fáze vyhodnocování získaných dat. Ty jsou vyjádřeny v tabulkách s absolutní a relativní četností. Následuje kritická analýza autorky této práce.

Ze závěrečné analýzy získaných dat vyplývají následně navržená opatření k minimalizaci výskytu sociálně patologických jevů a zvýšení preventivní činnosti u Vězeňské služby ČR.

Tabulka č. 1 – Harmonogram výzkumného šetření

Činnost/rok 2017	leden	únor	březen	duben	květen
Návrh dotazníku					
Pilotní průzkum					
Úprava dotazníku					
Vlastní dotazníkové šetření					
Vyhodnocení dotazníkového šetření					
Shrnutí a návrh opatření					

8 Výsledky výzkumu

Kapitola popisuje a zobrazuje výsledky provedeného kvantitativního výzkumu zaměřeného na výskyt a prevenci sociálně patologických jevů u studentů Akademie Vězeňské služby ČR ve Stráži pod Ralskem, který byl proveden formou dotazníku. Výsledky dotazníkového šetření jsou uvedeny v příslušných tabulkách s vyjádřením absolutní a relativní četností.

8.1 Analýza dotazníkového šetření

Otázka č. 1: **Setkali jste se ve svém současném zaměstnání se sociálně patologickými jevy? Například závislosti, vandalismus, sexuální odchylky, šikana, prostituce, poruchy chování nebo jiné.**

Tabulka č. 2 – Sociálně patologické jevy v zaměstnání

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
Ano	74	66,7 %
Ne	30	27,0 %
Nevím	7	6,3 %
Celkem	111	100,0 %

Z tabulky č. 2 jednoznačně vyplývá, že převážná většina respondentů (téměř 67 %) ví, co jsou sociálně patologické jevy a setkala se u Vězeňské služby ČR s nežádoucími jevy. Příčinou může být mladý věk dotazovaných, kteří nemají žádné zkušenosti s vysoce organizovaným způsobem řízení státní organizace nebo také specifické prostředí Vězeňské služby ČR, ve kterém může snadněji docházet k manipulování se zaměstnanci ze strany uvězněných osob a vzniku sociálně patologických jevů.

Otázka č. 2: Pokud jste na předchozí otázku odpověděli kladně, prosím vyznačte, se kterým rizikovým chováním jste se setkali? Je možno zakroužkovat více odpovědí.

Tabulka č. 3 – Sociálně patologické jevy

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
Závislost na alkoholu	41	11,7 %
Gambling	26	7,4 %
Závislost na drogách	48	13,7 %
Vandalismus	21	6,0 %
Sexuální odchylky	17	4,9 %
Šikana	32	9,1 %
Prostituce	12	3,4 %
Poruchy chování	37	10,6 %
Závislost na televizi	8	2,3 %
Rasismus	29	8,3 %
Násilí	30	8,6 %
Závislost na mobilních telefonech	23	6,6 %
Závislost na internetu, on-line hrách	21	6,0 %
Jiné	5	1,4 %
Celkem	350	100,0 %

Respondenti u otázky č. 2 nejvíce uvádějí výskyt závislosti na drogách (necelých 14 % odpovědí), alkoholu a poruchy chování. Naopak nejméně zjišťují závislost na televizi a nikotinu, respektive cigaretách. Ostatní odpovědi jsou více méně vyrovnané. Autorka této práce se domnívá, že příčinou je mladý věk studentů Akademie Vězeňské služby ČR. Současná generace mladých lidí má více možností, peněz i příležitostí obstarat si návykové látky, se kterými může souviset i následné závadové chování. Nastupují do vysoce organizovaného prostředí Vězeňské služby ČR, se kterým doposud neměli šanci se setkat, i z důvodu zrušené povinné vojenské služby. Před nástupem mohli žít svůj život uvolněně, nyní nastupuje řád, pořádek a každá chyba se počítá.

Otázka č. 3: **Pozorujete na sobě něco z níže uvedeného? Prosím o upřímnost.**
Je možno zakroužkovat více odpovědí.

Tabulka č. 4 – Nežádoucí chování

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
Pravidelně piju alkohol (3-5x týdně)	4	3,0 %
Občas piju alkohol	60	44,4 %
Jsem kuřák	27	20,0 %
Občas kouřím marihuanu	2	1,5 %
Užívám pravidelně jiné návykové látky	1	0,7 %
Občas hraji automaty	4	3,0 %
Pravidelně hraji automaty	0	0,0 %
Bez telefonu (tabletu, počítače, televize) nevydržím pár hodin	17	12,6 %
Nesnáším cizí rasy	9	6,7 %
Škoda facky, která padne vedle	11	8,1 %
Kolegové se mi bojí cokoliv vytknout	0	0,0 %
Celkem	135	100,0 %

Z tabulky č. 4 je zřejmé, že nejvíce odpovědí na danou otázku obdržela možnost občasného pití alkoholu. Téměř polovina dotazovaných (44,4 %) označila tuto odpověď. Jejich reakce jistě souvisí s všeobecnou tolerancí konzumace alkoholu. Občasné požívání alkoholických nápojů není vnímáno jako nežádoucí, naopak, jedná se o spíše společenskou záležitost. Žádný respondent neoznačil možnost pravidelně hraji automaty a kolegové se mi bojí cokoliv vytknout. Z toho vyplývá, že mezi dotazovanými pravděpodobně není žádný gambler nebo agresivně jednající jedinec.

Dalších 20 % z dotazovaných (60 odpovědí) uvádí závislost na nikotinu. Kouření cigaret není mnohými jedinci považováno za škodlivé, nýbrž za módní záležitost. Snaží se zapadnout do skupiny, být „in“, nevybočovat.

Otázka č. 4: **Jak byste reagovali, kdybyste u kolegy zjistili závažný, společensky nebezpečný jev?**

Tabulka č. 5 – Reakce na nežádoucí chování

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
Ohlásím to nadřízenému	22	18,6 %
S kolegou si promluví a pokusím se mu pomoci	80	67,8 %
Nahlásím Policii ČR	1	0,9 %
Nebudu se o to starat, mám svých problémů dost	13	11,0 %
Jiné	2	1,7 %
Celkem	118	100,0 %

Na tuto otázku odpovědělo 80 respondentů možností dialogu a pomoci kolegovi, což tvoří přibližně 68 % všech odpovědí. Dalších 22 dotazovaných (18 %) by situaci ohlásilo svému nadřízenému. Tyto dvě odpovědi tvoří necelých 87 % z celkového počtu všech odpovědí. Naopak jen jeden respondent by takovou situaci ohlásil Policii ČR. Značí to značnou míru empatie a solidarity mezi studenty Akademie Vězeňské služby ČR. Není jim lhostejný osud kolegy, jsou si vědomi následků, které s sebou sociálně patologické jevy nesou.

Naopak 13 odpovědí nezájmu o život svých kolegů, které odpovídají 11 % z celkového počtu respondentů, vyjadřují nezralost některých studentů. Do služby u Vězeňské služby ČR nastupují velmi mladí adepti, bez životních a pracovních zkušeností, proto nemohou patřičně reagovat na nežádoucí chování u svého spolupracovníka. Důležité je, aby tito mladí příslušníci získali praxi i v jednání s kolegy v zaměstnání, osvojili si mezilidskou komunikaci v řešení obtížných situací.

Otázka č. 5: S jakými preventivními programy v rámci prevence společensky nebezpečných jevů jste se setkali u Vězeňské služby ČR? Je možno zakroužkovat více odpovědí.

Tabulka č. 6 – Preventivní programy

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
Přednášky, semináře, školení	83	53,9 %
Zájmové, sportovní, volnočasové aktivity	37	24,0 %
Diskuze	19	12,3 %
Letáčky	9	5,9 %
Jiné	6	3,9 %
Celkem	154	100,0 %

Tabulka č. 6 vyjadřuje, že dle počtu odpovědí na tuto otázku, se o preventivních programech Vězeňské služby ČR, respondenti nejvíce dozvěděli z přednášek, seminářů nebo školení. Necelých 54 % z celkového počtu dotazovaných uvedlo tuto možnost. Důvodem je krátký pobyt a vstupní školení v jednotlivých organizačních jednotkách, probíhající základní odborná příprava v Akademii Vězeňské služby ČR.

Dalších 24 % respondentů (37 odpovědí) se již setkalo s možností zájmových, volnočasových nebo sportovních aktivit, které nabízí dle svých možností každá organizační jednotka Vězeňské služby ČR. Mezi další formy preventivních programů (odpověď: Jiné) zařadila necelá čtyři procenta dotazovaných (6 odpovědí) například psychologickou pomoc, kterou poskytují v každé organizační jednotce školení profesionálové.

Otázka č. 6: Jsou podle Vás tyto preventivní programy účinné?

Tabulka č. 7 – Účinnost preventivních programů

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
Ano	35	31,8 %
Ne	33	30,0 %
Nevím	42	38,2 %
Celkem	110	100,0 %

Počty odpovědí na tuto otázku jsou celkem vyrovnané. Mírně převažuje odpověď neví (42 odpovědí z celkového počtu 110). Příčinou bude zřejmě fakt, že příslušníci jsou čerstvě ve službě, nastoupili před několika měsíci, jsou zahlceni novými informacemi, postupy a nařízeními. S preventivními programy, které poskytuje Vězeňská služba ČR, se zatím setkali jen okrajově a nárazově. Co vše ještě preventivní programy Vězeňské služby ČR obnáší, zjistí po ukončení kurzu základní odborné přípravy pořádané Akademií Vězeňské služby ČR a následném přidělení do konkrétní organizační jednotky.

Otázka č. 7: Váš návrh na zlepšení prevence výskytu sociálně patologických jevů u příslušníků Vězeňské služby ČR (krátce popište, postačí 1-2 věty).

Průzkumem se podařilo se získat 58 ucelených reakcí. Nejvíce uváděných odpovědí na zlepšení preventivní činnosti proti výskytu nežádoucích jevů u Vězeňské služby ČR je podle dotazovaných zvýšení finančního ohodnocení (uvedlo 31 respondentů), delší doba na odpočinek (15 odpovědí), více sportovních aktivit (10 odpovědí), lepší motivace příslušníků (3 respondenti), pravidelná školení a semináře (3 respondenti). Studenti také navrhli zvýšení věkové hranice pro přijetí do služebního poměru nebo vyšší zájem ze strany vedení Vězeňské služby ČR k problematice sociálně patologických jevů. Z uvedených odpovědí vyplývá, že i za krátkou dobu, co jsou příslušníci ve službě, vnímají problematiku nežádoucího chování v zaměstnání negativně a domnívají se, že účinné řešení představuje navýšení platu, například pro předcházení úplatkářství.

Otázka č. 8: **Váš věk:**

Tabulka č. 8 – Věk

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
18 – 30 let	89	80,2 %
31 – 50 let	22	19,8 %
51 – 65 let	0	0,0 %
Celkem	111	100,0 %

Jak ukazuje tabulka č. 8, nejvíce respondentů je ve věku mezi osmnácti a třiceti lety. Značí to mladý věk nově nastupujících příslušníků Vězeňské služby ČR. V severočeském regionu je vyšší míra nezaměstnanosti a služba u státní organizace může být pro mnohé absolventy středních škol bez možnosti najít adekvátní pracovní pozici šancí, jak odstartovat svou pracovní dráhu. Mohou získat tolik potřebnou praxi nebo budovat kariéru u ozbrojené složky státu se všemi výhodami, které nabízí.

Otázka č. 9: **Pohlaví:**

Tabulka č. 9 – Pohlaví

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
Žena	23	20,7 %
Muž	88	79,3 %
Celkem	111	100,0 %

Většina dotazovaných je mužského pohlaví, ale z tabulky č. 9 je patrné zvyšování počtu příslušnic u Vězeňské služby ČR. Vězeňská služba ČR se snaží o otevřený přístup a genderové vyvážení. Zdánlivě nepřístupná státní organizace ukazuje svou lidskou tvář. Jistě je pro občany přicházející do věznice příjemnější pokud je přítomna příslušnice například při návštěvách, nebo má službu na bráně při vstupu do střeženého prostoru. Také pokud jsou v pracovním kolektivu ženy, muži se chovají lépe.

Otázka č. 10: **Praxe v oboru:**

Tabulka č. 10 – Délka praxe

Odpověď	Počet odpovědí	Vyjádřeno v procentech
Méně než 1 rok	103	92,8 %
1 – 5 let	4	3,6 %
5 – 10 let	1	0,9 %
Více než 10 let	3	2,7 %
Celkem	111	100,0 %

Téměř stoprocentní délka praxe (103 odpovědí z celkového počtu 111) méně než jeden rok vyjadřuje, že průzkum byl prováděn u nově nastupujících příslušníků Vězeňské služby ČR. Respondenti byli zvoleni z řad účastníků kurzů základní odborné přípravy „A“ pořádaném u organizační jednotky Akademie Vězeňské služby ČR ve Stráži pod Ralskem. Tento kurz musí absolvovat každý nově přijatý příslušník do služebního poměru k Vězeňské službě ČR.

Mnozí nově nastupující příslušníci Vězeňské služby ČR vstupují do služebního poměru ihned po skončení svého studia. Jedná se o jejich první zaměstnání. Nemají tak žádnou pracovní praxi, ani pracovní návyky. Jsou bez zkušeností, mají jiný hodnotový žebříček a přicházejí do styku s vězněnými osobami, kterým mají být příkladem a vychovávat je. Je otázkou do jaké míry mohou tito jedinci pracovat s odsouzenými osobami, když nemají žádné vlastní životní ani pracovní zkušenosti.

Ostatní, poměrně zanedbatelné, výsledky mohou značit předchozí praxi u Policie ČR nebo jiné ozbrojené složky státu. Tři respondenti uvedli praxi delší než 10 let. Tito respondenti nemusí být studenty základní odborné přípravy, ale jejich třídní učitelé, kteří si dotazník vyplnili spolu se svými studenty a uvedli pravdivé údaje o délce svého služebního poměru u Vězeňské služby ČR.

9 Ověření hypotéz

Tato bakalářská práce měla za cíl zjistit, jaké sociálně patologické jevy se vyskytují u nově nastupujících příslušníků Vězeňské služby ČR a jaké jsou možnosti prevence těchto jevů. V této kapitole budou stanovené hypotézy ověřeny na základě zjištěných dat ze studia odborných publikací a provedeného výzkumného šetření.

Hypotéza č. 1: U nově nastupujících příslušníků Vězeňské služby ČR se vyskytují sociálně patologické jevy.

Bylo zjištěno, že u nově nastupujících příslušníků Vězeňské služby ČR se vyskytují sociálně patologické jevy. **Hypotéza č. 1 se potvrdila.**

Sociálně patologické jevy se vyskytují v celé naší společnosti. Více či méně. Negativně vnímané jsou především závislosti a to na drogách, či alkoholu. Nelátkové závislosti zahrnují například závislost na internetu, patologické hráčství, nebo závislost na mobilních telefonech. Dalšími nežádoucími jevy, se kterými se příslušníci Vězeňské služby ČR setkali, jsou násilí, vandalismus, šikana nebo rasismus. U příslušníků Vězeňské služby ČR, která patří k bezpečnostním sborům státu, je však výskyt těchto jevů ještě více nebezpečný. Pracují především s odsouzenými, kteří by měli vidět v těchto osobách svůj vzor a nedávat špatný příklad trestaným osobám.

Hypotéza č. 2: Sociálně patologické jevy jsou v prostředí Akademie Vězeňské služby ČR vnímány negativně.

Nežádoucí jevy jsou v prostředí Akademie Vězeňské služby ČR i v celé Vězeňské službě ČR vnímány negativně. **Hypotéza č. 2 se potvrdila.**

Vězeňská služba ČR funguje na principech řádu a pořádku. Zaměstnanci musí být vzorem pro obviněné a odsouzené osoby, jelikož se podílí na naplňování účelu výkonu trestu, výkonu vazby a zabezpečovací detence a jsou s nimi v každodenním úzkém kontaktu. Sociálně patologické jevy jsou nebezpečné a ohrožují nejen jejich nositele, ale i jejich spolupracovníky. Dle provedeného výzkumného šetření by příslušníci výskyt nežádoucího jevu u kolegy řešili domluvou, případně by situaci konzultovali se svým nadřízeným.

Hypotéza č. 3: Akademie Vězeňské služby ČR se snaží preventivně působit proti výskytu sociálně patologických jevů.

Organizační jednotka Akademie Vězeňské služby ČR i ostatní organizační jednotky Vězeňské služby ČR preventivně působí proti výskytu nežádoucích jevů různými prostředky. Jedná se o školení, semináře, psychologické působení, nebo formy sportovních a volnočasových aktivit. Akademie Vězeňské služby ČR pravidelně pořádá specializační kurzy pro všechny zaměstnance Vězeňské služby ČR, zaměřené na prevenci sociálně patologických jevů. **Hypotéza č. 3 se potvrdila.**

Akademie Vězeňské služby se snaží v maximální možné míře vyjít vstříc potřebám svých studentů, zabezpečit jejich fyzické pohodlí i duševní pohodu. Pro své zaměstnance nabízí širokou škálu akcí na podporu prevence vzniku a výskytu sociálně patologických jevů.

10 Návrh opatření

Na základě získaných dat prostřednictvím dotazníků a studia odborných publikací bylo zjištěno, že u nově nastupujících příslušníků Vězeňské služby ČR se vyskytují sociálně patologické jevy. Vězeňská služba ČR se snaží těmto nebezpečným jevům předcházet preventivním působením. V této kapitole se autorka pokusí stanovit další možná opatření vedoucí k minimalizaci a odstranění výskytu sociálně patologických jevů u příslušníků Vězeňské služby ČR.

Vězeňská služba ČR poskytuje svým zaměstnancům mnoho možností kulturního, fyzického vyžití. Pořádá sportovní a volnočasové aktivity, různá společenská setkání i školení a besedy zaměřené na prevenci nežádoucích jevů. Přesto by se mohla v rozpočtu jednotlivých organizačních jednotek navýšit částka určená na nákup permanentních vstupenek do plaveckých bazénů, saun nebo zoologických zahrad. Fyzická relaxace přispívá ke zdravému duševnímu stavu.

Jak vyplynulo z provedeného dotazníkového šetření, nejpalčivějším problémem u nově nastupujících příslušníků je především jejich platové ohodnocení. S financemi je v dnešní době spojeno téměř vše. U Vězeňské služby ČR, tak jako i u jiných státních organizací, funguje pro zaměstnance systém tabulkových platů. Je proto zřejmé, že nový mladý příslušník bez praxe nemůže být zařazen do vyšší platové třídy a pobírá tak nižší výplatu. Vězeňské prostředí je náchylné k různým druhům korupce, a jestliže se příslušník cítí finančně podhodnocen, může docházet k závadovému jednání. Tabulkové třídy měnit nelze, jsou stanoveny dle nařízení vlády. Možností jak předcházet takovému chování je například zvýšení osobního ohodnocení příslušníků, nebo jiná forma finančních odměn, která by zaměstnance motivovala k lepším pracovním výkonům a nesváděla by k rizikovému chování.

Další možností vyšší prevence sociálně patologických jevů může být delší doba dovolené na zotavenou podpořená výhodnějšími cenami za rekreaci od zotavoven Vězeňské služby ČR.

Do služebního poměru u Vězeňské služby ČR může být přijat občan České republiky, který musí být starší 18 let. Další eventualitou k zamezení výskytu nežádoucích jevů u příslušníků Vězeňské služby ČR se jeví posunutí této věkové hranice na 25 let. Mladí občané by dožráli, získali více životních zkušeností a mohli nastoupit službu s již ustálenými názory.

Při zahájení služebního poměru u Vězeňské služby ČR podstupují příslušníci povinné psychologické testování. Pro účinné odhalení a prevenci sociálně patologických jevů by příslušníci i občanští zaměstnanci Vězeňské služby ČR měli tyto testy absolvovat pravidelně i během výkonu svého zaměstnání, například jednou za dva roky. Důkladné psychologické vyšetření může odhalit počátky vzniku negativních jevů a pomoci k jejich eliminaci.

Zaměstnání u Vězeňské služby ČR není snadné a představuje zátěž zejména na psychiku. Dle Sochůrka (2007, s. 17) jsou zaměstnanci Vězeňské služby ČR pro odsouzené nežádoucí, proto se je snaží zmanipulovat a řídit je. Tento problém může nastat u odsouzených, kteří jsou uvězněni delší dobu a setkávají se se stále stejným personálem věznice. I když dozorcí pracují na směny a mění se, odborný personál (vychovatel, pedagog volného času, logistici) je stejný. K odstranění problému s přenosem sociálně patologických jevů od odsouzených na zaměstnance Vězeňské služby ČR by mohlo pomoci častější stěhování odsouzených mezi jednotlivými věznicemi.

Sochůrek (2007, s. 17) dále uvádí, že náporům na duševní stav pracovníků jsou také společenské předsudky o zaměstnancích Vězeňské služby ČR. Vedení Vězeňské služby ČR by se mělo více snažit o prolomení této předpojatosti. Více veřejnost informovat o své činnosti, ukázat společnosti, že zaměstnanci nejsou jen „bachaři“, kteří chtějí někoho ovládat a kompenzovat si své pocity méněcennosti.

11 Závěr

Zaměstnání u Vězeňské služby ČR s sebou nese i velkou psychickou zátěž. Společnost všeobecně zaměstnance Vězeňské služby ČR označuje hanlivým výrazem „bachař“. Zaměstnanec je v zaměstnání izolován, okolní svět vidí jen přes mříže.

U Vězeňské služby ČR se pracuje s vězňenými lidmi, které společnost vyloučila pro spáchání určitého trestného činu. U odsouzených osob je větší riziko výskytu sociálně patologických jevů a jejich přenosu na zaměstnance, kteří jsou s nimi v každodenním kontaktu.

Zaměstnání u Vězeňské služby ČR si často adepti vybírají jako poslední variantu před ostatními ozbrojenými složkami. Vězeňské prostředí má velký vliv nejen na vězňené osoby, ale i na zaměstnance. Vězeňská pracoviště jsou přísně řízena a neustále kontrolována, v tomto zaměstnání není prostor pro chybu. Toto povolání je finančně nížce ohodnoceno, přitom pracovníci vykovávají záslužnou a velmi důležitou profesi, kterou nemůže vykonávat každý.

Tématem této bakalářské práce byly sociálně patologické jevy. Hlavním cílem práce bylo zjistit, zda se nežádoucí jevy vyskytují u nově nastupujících příslušníků Vězeňské služby ČR a jaké jsou možnosti preventivního působení v rámci této státní organizace.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část obsahuje informace o základních pojmech týkající se problematiky sociálně patologických jevů a charakteristiky vybraných negativních jevů, které se mohou objevit u příslušníků Vězeňské služby ČR. Dále teoretická část zahrnuje informace o organizaci a řízení Vězeňské služby ČR. Obsah této části práce je čerpán především ze zdrojů odborné literatury a dalších speciálně zaměřených článků na internetu.

Praktickou část bakalářské práce tvoří profil vzdělávacího zařízení Vězeňské služby. Dále pak kvantitativní výzkum dotazovací metodou pomocí dotazníku, který byl distribuován mezi studenty základní odborné přípravy v organizační jednotce Akademie Vězeňské služby ČR ve Stráži pod Ralskem. Cílem výzkumu bylo zjistit, zda a jaké sociálně patologické jevy se vyskytují u nově nastupujících příslušníků Vězeňské služby ČR, jaké jsou možnosti prevence těchto jevů a ověřit tím stanovené hypotézy. Návratnost dotazníků byla vysoká (92,5 %), a proto bylo získáno velké množství údajů.

Analýzou získaných dat z dotazníků bylo zjištěno, že nově nastupující zaměstnanci Vězeňské služby ČR ví, co jsou sociálně patologické jevy. I přes krátkou dobu své služby se s nimi již setkali a znají možnosti preventivních programů svého zaměstnavatele. Z výzkumu vyplynulo, že problémem a zároveň řešením výskytu sociálně patologických jevů vidí příslušníci v adekvátním finančním ohodnocení. Nižší plat je však způsoben krátkou dobou trvání služebního poměru u Vězeňské služby ČR.

Získaná data vytvořila podklad pro stanovení několika opatření k nápravě, která mohou zvýšit účinnost prevence proti vzniku sociálně patologických jevů u zaměstnanců Vězeňské služby ČR. Důležité je zejména motivačně působit na nové příslušníky, ať už finančně nebo nabídnutím různých volnočasových aktivit, nebo zvýhodněných pobytů v resortních zotavovnách.

Přínos této práce vidí autorka v získaných informacích z oblasti sociálně patologických jevů. Provedeným výzkumem byla zjištěna zajímavá fakta, která potvrdila předpokládané hypotézy a poskytla tak námět k zamyšlení nad opatřeními k nápravě.

Sociálně patologické jevy jsou velmi nebezpečné, a to zejména ve vysoce organizovaném prostředí jakým jsou specifické pracoviště Vězeňské služby ČR. Příslušníci by měli být pečlivě vybíráni a prověřeni, protože zajišťují důležité úkoly spojené s ochranou a bezpečností. Jejich řady se velmi často obměňují, ve služebním poměru ve věznicích převládá velká fluktuace zaměstnanců. Možná i právě z důvodu, že do služby nastupují mladí, nevyzrálí jedinci, kteří si pod služebním poměrem představují jen samé výhody, ale už nezvládají každodenní odpovědnost a pořádek.

Uniforma Vězeňské služby ČR s sebou nepřináší pro svého nositele jen pocit důležitosti, ale i nutnost podřídit se rozkazům a dodržovat stanovený řád.

12 Seznam použitých zdrojů

ZÁKONY A NORMY

Zákon č. 186/2006 Sb., o hazardních hrách. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2016, částka 71/2016. [vid. 10. 3. 2017]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-186>

Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2003, částka 121/2003. [vid. 11. 3. 2017]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-361#cast2>

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2009, částka 11/2009. [vid. 1. 6. 2017]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#cast1>

Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 1993, částka 74/1193. [vid. 1. 6. 2017]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-293>

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 1999, částka 58/1999. [vid. 1. 6. 2017]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-169>

TIŠTĚNÉ MONOGRAFIE - KNIHY

BARTOŠOVÁ, I., SKUTIL, M., 2011. Dotazník. In: SKUTIL, M., a kol. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. 1. vyd. Praha: Portál, s. 80–88. ISBN 978-80-7367-778-7.

ČERNÍKOVÁ, V., 2008. *Sociální ochrana. Terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-138-0.

ČÍRTKOVÁ, L., 1998. *Kriminální psychologie*. 1. vyd. Praha: Eurounion. ISBN 80-85858-70-3.

FISCHER S., ŠKODA, J., 2014. *Sociální patologie*. 2. rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5046-0.

- FROUZOVÁ, M., 2008. Závislost na procesech. In: KALINA, K. a kolektiv. *Základy klinické adiktologie*. 1. vyd. Praha: Grada, s. 237-251. ISBN 978-80-247-1411-0.
- HAJNÝ, M., 2008. Psychologické, vývojové a rodinné faktory vzniku a udržování závislosti. In: KALINA, K. a kolektiv. *Základy klinické adiktologie*. 1. vyd. Praha: Grada, s. 237-251. ISBN 978-80-247-1411-0.
- JANEBOVÁ, R., 2013. Normalita. In: MATOUŠEK, O. *Encyklopedie sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, s. 211-212. ISBN 978-80-262-0366-7.
- JIHLAVEC, J., PALOUNKOVÁ, Z., PEŠATOVÁ, I., THELENOVÁ, K., 2010. *Metodika tvorby bakalářské práce*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-636-2.
- KALINA, K. a kolektiv, 2008. *Základy klinické adiktologie*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1411-0.
- KOLÁŘ, M., 2005. *Bolest šikanování*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7367-014-3.
- KRAUS, B., 2014. *Společnost, rodina a sociální deviace*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-411-3.
- KUČEROVÁ, H., 2013. *Psychiatrické minimum*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4733-0.
- KUDRLE, S., 2008. Bio-psycho-sociálně-spirituální model závislosti jako východisko k primární, sekundární a terciární prevenci a kvalifikované pomoci. In: KALINA, K. a kolektiv. *Základy klinické adiktologie*. 1. vyd. Praha: Grada, s. 17-23. ISBN 978-80-247-1411-0.
- MATOUŠEK, O., 2013. *Encyklopedie sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0366-7.
- MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., TION LEŠTINOVÁ, Z., ROUS, Z., KIŠŠOVÁ, L., KOZÁK, J., NECHANSKÁ, B., VLACH, T., ČERNÍKOVÁ, T., FIDESOVÁ, H., JURYSTOVÁ, L., VOPRAVIL, J. 2016. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2015* [Annual Report on Drug Situation 2015 – Czech Republic] MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 978-80-7440-156-5.

MRAVČÍK, V., ROUS, Z., TION LEŠTINOVÁ, Z., DRBOHLAVOVÁ, B., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., VLACH, T. 2016. *Výroční zpráva o hazardním hraní v České republice v roce 2015*. MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 978-80-7440-151-0.

POKORNÝ, V., a kol., 2003. *Prevence sociálně patologických jevů*. 3. rozš. vyd. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky. ISBN 80-86568-04-0.

ŘEZÁČ, J., 1998. *Sociální psychologie*. Brno: Paido. ISBN 80-85931-48-6.

SOCHŮREK, J., 2007. *Kapitoly z penologie I. díl. Úvod do teorie trestu a trestání*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-203-6.

SOCHŮREK, J., 2007. *Kapitoly z penologie II. díl. Teorie a praxe zacházení s vězňými*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-204-3

SOCHŮREK, J., SLUKOVÁ, K. a kol. 2013. *Úvod do viktimologie pro pomáhající profese*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-951-6 .

SVOBODA, M. a kol., 2006. Pojetí normality. In: SVOBODA, M. a kol. *Psychopatologie a psychiatrie*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7367-154-9.

SVOBODA, M. a kol., 2006. *Psychopatologie a psychiatrie*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7367-154-9.

VÁGNEROVÁ, M., 2003. *Psychopatologie pro pracovníky policie a Vězeňské služby, I. díl*. 1. vyd. Liberec: TUL. ISBN 80-7083-702-0.

VÁGNEROVÁ, M., 2008. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. rozšířené a přepracované vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-414-4.

VÁGNEROVÁ, M., 2014. *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0696-5.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Evropská vězeňská pravidla. In: *VSCR* [online]. [vid. 10. 3. 2017]. Dostupné z: http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Publikace/Evropsk%C3%A1%20v%C4%9Bze%C5%88sk%C3%A1%20pravidla.pdf

- JIŘIČKA, J., 2017. Přesilovka počesku: jeden dozorce hlídá 11 vězňů. Severní Ir jednoho. In: *IDNES.cz* [online]. [vid. 2. 4. 2017]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/dozorci-vezeni-cesko-rada-evropy-d45-/domaci.aspx?c=A170327_063411_domaci_jj
- KOHOUTOVÁ, J. 2016. Nejvíce pijí Rakušané, hned po nich Češi. Spotřeba alkoholu celosvětově klesá, v Česku je to naopak. In: *Hospodářské noviny* [online]. [vid. 28. 2. 2017]. Dostupné z: <http://domaci.ihned.cz/c1-65484840-nejvic-piji-rakusane-hned-po-nich-cesi-spotreba-alkoholu-celosvetove-klesa-v-cesku-je-to-naopak>
- Koncepce vězeňství do roku 2025. In: *VSCR* [online]. [vid. 17. 3. 2017]. Dostupné z: https://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Koncepce/Koncepce_vezenstvi.pdf
- PRUDLOVÁ, I., 2016. Akademie VS ČR je členem EPTA. In: *Akademie VS ČR* [online]. [vid. 23. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.akademievs.cz/?m=2&s=28&ss=&typ=sub&clid=309>
- PRUDLOVÁ, I., 2016. Pracovní setkání učitelů Akademie VS – mezinárodní projekt IDECOM. In: *Akademie VS ČR* [online]. [vid. 24. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.akademievs.cz/?clid=282>
- Návykové látky. *Alkohol* [online]. [vid. 23. 2. 2017]. Dostupné z: <http://navykovelatky.cz/alkohol/>
- Vězeňská služba České republiky. *Cíle a poslání VS ČR* [online]. [vid. 28. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/o-nas/zakladni-informace-4/cile-a-poslani-vs-cr-6124>
- Vězeňská služba České republiky. *Psychologické pracoviště VS ČR* [online]. [vid. 28. 2. 2017]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/psychologove-psychologickeho-pracoviste-vs-cr>

13 Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dotazník určený studentům Akademie Vězeňské služby ČR.....	I
Příloha č. 2 – Fotogalerie Akademie Vězeňské služby ČR.....	IV
Příloha č. 3 – Žádost řediteli Akademie Vězeňské služby ČR.....	VII
Příloha č. 4 – Schéma organizační struktury Akademie Vězeňské služby ČR....	VIII

Příloha č. 1

DOTAZNÍK

Vážení studenti,

předložený dotazník bude sloužit jako část výzkumu bakalářské práce studentky Technické univerzity v Liberci. Cílem je zmapovat situaci u příslušníků Vězeňské služby ČR dle skutečnosti, proto se prosím snažte odpovědět na všechny otázky pravdivě. Dotazník je zcela anonymní a slouží pouze pro účely bakalářské práce. Vaše odpovědi zakroužkujte.

Za vyplnění dotazníku Vám děkuji.

- 1. Setkali jste se ve svém současném zaměstnání se sociálně patologickými jevy? Například závislosti, vandalismus, sexuální odchylky, šikana, prostituce, poruchy chování nebo jiné.**
 - a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nevím

- 2. Pokud jste na předchozí otázku odpověděli kladně, prosím vyznačte, se kterým rizikovým chováním jste se setkali? Je možno zakroužkovat i více odpovědí.**
 - a) Závislost na alkoholu
 - b) Gambling
 - c) Závislost na drogách
 - d) Vandalismus
 - e) Sexuální odchylky
 - f) Šikana
 - g) Prostituce
 - h) Poruchy chování
 - i) Závislost na televizi
 - j) Rasismus
 - k) Násilí
 - l) Závislost na mobilních telefonech
 - m) Závislost na internetu, on-line hrách
 - n) Jiné, prosím vypište: _____

3. Pozorujete na sobě něco z níže uvedeného? Prosím o upřímnost. Je možno zakroužkovat více odpovědí.

- a) Pravidelně piju alkohol (3-5x týdně)
- b) Občas piju alkohol
- c) Jsem kuřák
- d) Občas kouřím marihuanu
- e) Užívám pravidelně jiné návykové látky
- f) Občas hraji automaty
- g) Pravidelně hraji automaty
- h) Bez telefonu (tablet, počítač, televize) nevydržím pár hodin
- i) Nesnáším cizí rasy
- j) Škoda facky, která padne vedle
- k) Kolegové se mi bojí cokoliv vytknout

4. Jak byste reagovali, kdybyste u kolegy zjistili závažný, společensky nebezpečný jev?

- a) Ohlásím to nadřízenému
- b) S kolegou si promluvím a pokusím se mu pomoci
- c) Nahlásím Policii ČR
- d) Nebudu se o to starat, mám svých problémů dost
- e) Jiné, prosím vypište: _____

5. S jakými preventivními programy v rámci prevence společensky nebezpečných jevů jste se setkali u Vězeňské služby ČR? Je možno zakroužkovat více odpovědí.

- a) Přednášky, semináře, školení
- b) Zájmové, sportovní, volnočasové aktivity
- c) Diskuze
- d) Letáčky
- e) Jiné, prosím vypište: _____

6. Jsou podle Vás tyto preventivní programy účinné?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

7. Váš návrh na zlepšení prevence výskytu sociálně patologických jevů u příslušníků Vězeňské služby ČR (krátce popište, postačí 1-2 věty)

8. Váš věk:

- a) 18 – 30 let
- b) 31 – 50 let
- c) 51 – 65 let

9. Pohlaví:

- a) Žena
- b) Muž

10. Praxe v oboru:

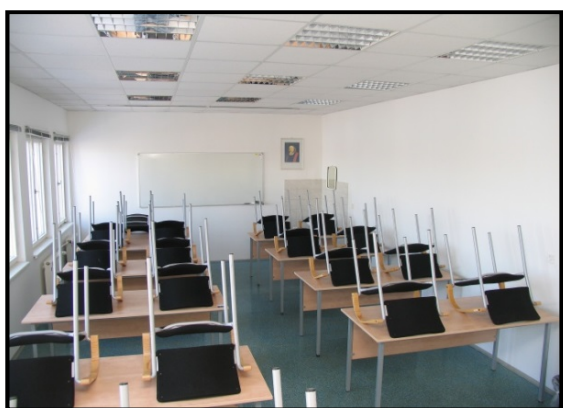
- a) Méně než 1 rok
- b) 1 – 5 let
- c) 5 – 10 let
- d) Více než 10 let

Příloha č. 2

Akademie Vězeňské služby ČR ve Stráži pod Ralskem

Základní kmenová učebna

Učebna pro specializační kurzy

Aula

Velký sál

Počítačový sál

Malá přednášková místnost

Specializovaná učebna - cela

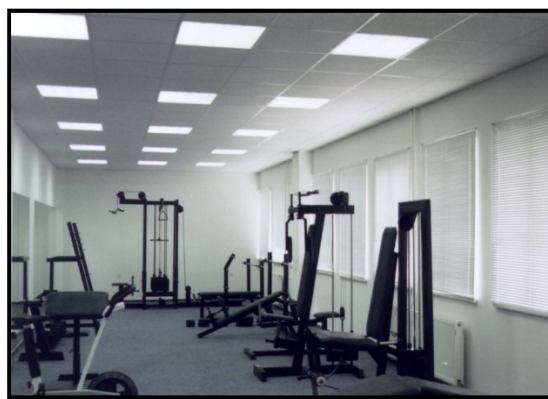
Učebna pro střeleckou přípravu

DOJO

Posilovna

Knihovna

Internetový klub

Ubytovna

Hotelová ubytovna

Kantýna

Zimní zahrada

Příloha č. 3

Lenka Kohoutová, Nawkova 338, Česká Lípa, PSČ 470 01

Akademie VS ČR Stráž pod Ralskem, pšt.př.58 PSČ 471 27
dne: 13. 02. 2017
Č.j.:

ředitel Akademie Vězeňské služby ČR Máchova 200 471 27 Stráž pod Ralskem

Vážený pane řediteli,

v současné době jsem studentkou 3. ročníku kombinovaného studia sociální práce a penitenciární péče na Technické univerzitě v Liberci. V souladu s harmonogramem mého studia, zpracovávám svou závěrečnou bakalářskou práci na téma: Sociálně patologické jevy a jejich prevence u studentů Akademie Vězeňské služby ČR.

Dovoluji si Vás tímto požádat o umožnění provedení výzkumného šetření na toto téma ve Vaší instituci. Výzkumné šetření by probíhalo formou anonymních dotazníků, předaných Vašim studentům ve třídách základní odborné přípravy. Výsledky výzkumu budou sloužit pouze pro účely mé závěrečné práce.

Zároveň Vás žádám o laskavé svolení použít fotografie prostor Akademie Vězeňské služby ČR do své práce pro názornou ilustraci činností Akademie.

Předem děkuji za kladné vyřízení mé žádosti a přeji Vám hezký den.

Lenka Kohoutová

V České Lípě 2. 1. 2017

Příloha

- vzor dotazníku (2 listy)

Vyjádření ředitele Akademie Vězeňské služby ČR:

 schvaluji/neschvaluji

13. 02. 2017

Vlach František

Česká republika Vězeňská služba ČR Akademie Vězeňské služby Máchova 200 Poš.Př.58 471 27 Stráž pod Ralskem
--

Příloha č. 4

